

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY

1. pololetí 2018

souhrnná data o České republice

Praha, 20. 9. 2018

Kód publikace: 320193-18

Č. j.: CSU – 02744/2018-01

Pořadové číslo v roce: 2

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy, oddělení svodných analýz

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Sukupová, e-mail: karolina.sukupova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Shrnutí	4
2. Souhrnná výkonnost	5
3. Výkonnost odvětví	9
4. Vnější vztahy	15
5. Ceny	17
6. Trh práce	21
7. Měnové podmínky	25
8. Státní rozpočet.....	27

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí ze 14. září 2018.

1. Shrnutí

- Meziroční tempo růstu hrubého domácího produktu (HDP) ve 2. čtvrtletí zpomalilo na 2,4 %¹. Neudržela se totiž vysoká úroveň růstu výdajů na jednotlivé složky HDP. Silně, i když pomaleji než v minulém roce, rostly výdaje na konečnou spotřebu i investiční aktivita. Negativně však zapůsobila změna zásob. Vliv bilance zahraničního obchodu byl pozitivní, ale znatelně slabší než v předchozím roce. Čtvrtletní přírůstek HDP dosáhl 0,7 %. Z pohledu meziročního růstu se Česko zařadilo těsně nad průměr EU, který činil 2,2 %.
- Hrubá přidaná hodnota (HPH) se ve 2. čtvrtletí meziročně zvýšila o 2,4 %. Mezičtvrtletně HPH vzrostla o 0,5 % a mírně překonala tempo EU i sousedního Německa. Role zpracovatelského průmyslu, který z většiny podporoval růst HPH v ČR v minulém roce, tentokrát oslabila. Klíčový byl příspěvek odvětví služeb. Ty podpořila poptávka v oblastech souvisejících s konjunkturou (doprava, skladování) i stále rostoucí spotřeba domácností. Dařilo se informačním a komunikačním činnostem i finančnímu sektoru. Výrazný obrat zaznamenalo stavebnictví, kde meziroční růst HPH o 5,3 % znamenal nejlepší pololetní výsledek od roku 2007.
- Hodnota vývozu zboží se v 1. pololetí 2018 mírně zvýšila oproti stejnému období minulého roku (0,3 %). Proti nárůstu však působil vývoz motorových vozidel, který klesl. Ostatním odvětvím se však dařilo. Výjimečných výsledků dosahoval zejména export počítačů, optických a elektronických přístrojů, který se meziročně zvýšil o 21,9 mld. korun. Hodnota dovozu se zvýšila o 1,5 %. Výsledkem byl pokles přebytku bilance o 19,4 mld. korun na 105,7 mld.
- Růst spotřebitelských cen se ve 2. čtvrtletí udržel nad úrovní 2 %. Dále zmírňovala cenová dynamika u potravin, které značně ovlivňovaly cenovou hladinu v minulém roce. Nejvýrazněji tak cenový růst ovlivňovaly ceny bydlení a energií. Ty se ve 2. čtvrtletí zvýšily o 2,6 %. Projevovalo se jednak zvyšování nájemného z bytů a imputovaného nájemného, vliv však měly i ceny energií, které letos začaly opět růst po téměř dvouletém období poklesu. Zejména ceny ropy pak ovlivnily obrat v dynamice cen výrobců, které se ve 2. čtvrtletí zvýšily o 1,5 %. Zrychlení dynamiky cen výrobců se týkalo i zemí EU, které byly rovněž ovlivněny globálním posunem cen ropy.
- Napětí na trhu práce pokračovalo i v 1. pololetí 2018. Poptávka po pracovní síle nepolevovala a dostupné zdroje pracovní síly ji nedokázaly uspokojit, což pociťovaly jako bariéru růstu podniky napříč odvětvími ekonomiky. Počet pracujících dosáhl ve 2. čtvrtletí nového maxima 5,44 milionu², na čemž má podíl zejména silící ekonomická participace. Obecná míra nezaměstnanosti se v 1. polovině roku již příliš nesnižovala. Počet volných pracovních míst ale akceleroval, což vedlo k situaci, kdy počet míst převyšoval četnost nezaměstnaných uchazečů o práci. Výsledkem tlaků na trhu práce byl meziroční růst průměrné nominální mzdy o 8,6 % v 1. i 2. čtvrtletí. Reálná kupní síla mezd se v 1. pololetí zvýšila o 6,4 %, což byl nejlepší výsledek za posledních 15 let.
- V oblasti měnového vývoje pokračovalo zvyšování měnověpolitických sazeb. Ty se pak přímo promítaly do růstu mezibankovních úrokových měr, vliv na klientské sazby však nebyl výrazný. Úroky na běžných účtech setrvávají na technické nule a mírné posuny byly patrné jen u některých typů termínovaných vkladů. Úrokové sazby na spotřebních úvěrech pro domácnosti klesaly a ke stagnaci došlo ve 2. čtvrtletí u hypotečních sazeb.
- Státní rozpočet (SR) v 1. polovině letošního roku hospodařil s mírným schodkem ve výši 5,9 mld. korun. Šlo o první deficit v rámci tohoto období za posledních pět let. Pokračující hospodářský růst se promítl do meziročního zvýšení celostátních daňových příjmů (vč. pojistného) o 7,9 %. Celkové výdaje SR však posílily silněji (10,2 %), hlavně pod tlakem rostoucích mzdových nákladů a vyšších výdajů na důchody. Rostly však i kapitálové výdaje, neboť čerpání prostředků z rozpočtu EU zrychlilo. I přesto dosáhl podíl investic na celkových výdajích SR v 1. pololetí jen 4,8 %. Šlo o druhý nejnižší podíl za posledních 14 let. Pololetní saldo důchodového účtu skončilo poprvé za posledních deset let přebytkem.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

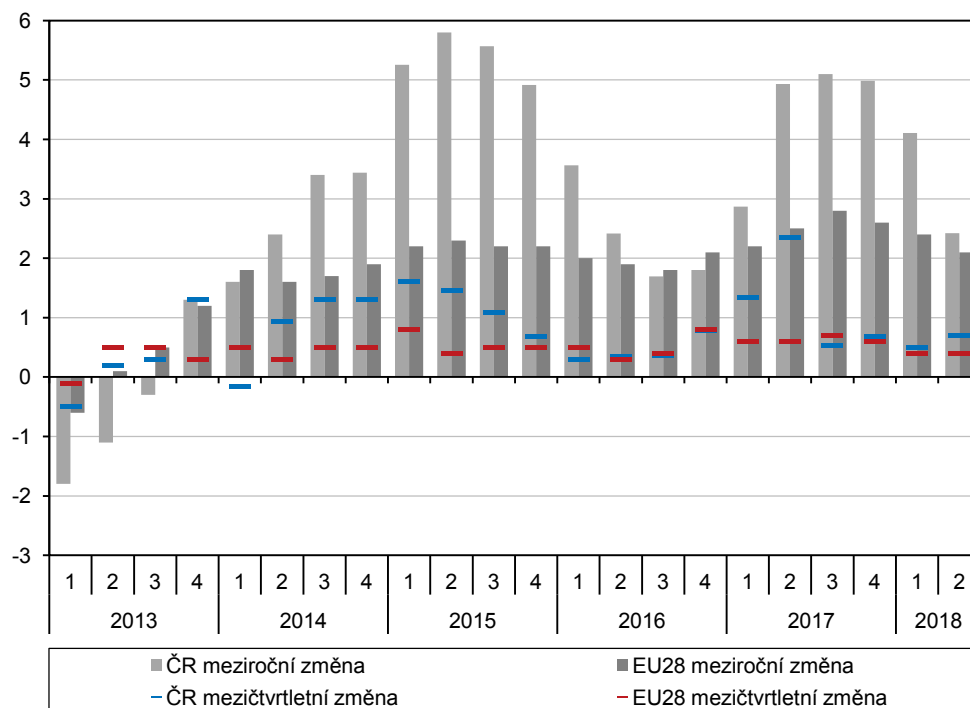

2. Souhrnná výkonnost

Meziroční dynamika růstu HDP ve 2. čtvrtletí výrazně zpomalila.

Vysoké meziroční tempo hospodářského růstu, které charakterizovalo českou ekonomiku v minulém roce, se v 1. polovině roku 2018 neudrželo. Mírné zpomalení přišlo již v 1. čtvrtletí, kdy růst hrubého domácího produktu (HDP) dosáhl 4,1 %³. Definitivně to potvrdil meziroční přírůstek ve 2. čtvrtletí 2018. Ten dosáhl 2,4 %, což je nejnižší hodnota od konce roku 2016. Pozitivně na růst HDP působila spotřeba i investiční výdaje, stejně tak bilance zahraničního obchodu. Výrazně se však projevil negativní vliv změny zásob. Mezičtvrtletní dynamika HDP je v posledních čtvrtletích poměrně stabilní. Po mimořádně vysokých čtvrtletních přírůstcích v 1. pololetí 2017, jejichž impulz se následně promítl do výrazného meziročního tempa, se dynamika vrátila na nižší úroveň. Oproti 1. čtvrtletí tak HDP ve 2. kvartálu vzrostl o 0,7 %. Meziroční růst hrubé přidané hodnoty (HPH) ve 2. čtvrtletí kopíroval HDP, když dosáhl 4,2 %. Mezičtvrtletní přírůstek HPH naopak lehce zaostával (0,5 %). Zpracovatelský průmysl si svou významnou úlohu v růstu HPH zachoval, příspěvek služeb však tentokrát v dynamice výrazně dominoval.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

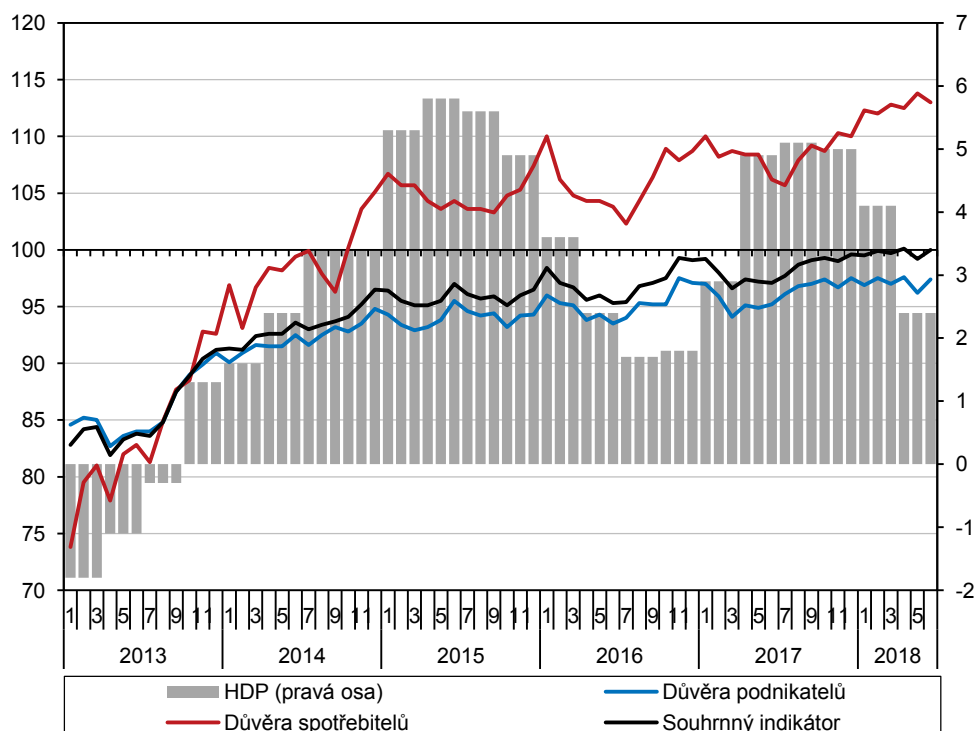
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

K menšímu zpomalení došlo i v Evropské unii.

Meziroční dynamika růstu HDP v Evropské unii rovněž mírně zpomalila. Celkový přírůstek dosáhl 2,1 %⁴ a u většiny zemí EU se zmínil. Nejvyšších meziročních přírůstků dosáhly ve 2. čtvrtletí ekonomiky Malty (5,7 %), Polska (5,0 %) a Maďarska (4,6 %). U této trojice zemí rovněž došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu domácí spotřeby, Maďarsko a Malta se umístily v první trojici zemí s nejvyšším přírůstkem investiční aktivity. Na opačné straně srovnání se octly Dánsko (přírůstek HDP 0,6 %), Itálie (1,2 %) a Velká Británie (1,3 %). Mezičtvrtletní tempo růstu HDP v EU se udrželo na hodnotě předchozího čtvrtletí (0,4 %). Nejvyššího mezičtvrtletního přírůstku dosáhla Malta (1,9 %), kterou tento impulz dostal na vrchol i v meziročním pohledu. Shodně o 1,4 % se mezičtvrtletně zvýšil HDP v Estonsku a Rumunsku.

³ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje byly zveřejněny 31. 8. 2018 a zrevidované údaje budou publikovány 2. 10. 2018.

⁴ Nedostupná data za Irsko a Lucembursko. Data za Slovensko nejsou očištěna o kalendářní vlivy.

Graf č. 2 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, meziročně v %, pravá osa) a indikátory důvěry (2005 = 100, levá osa)

Zdroj: ČSÚ

Výdaje na domácí spotřebu rostly poměrně silným tempem, i když mírněji než v minulém roce.

Meziroční růst celkových výdajů na konečnou spotřebu ve 2. čtvrtletí zpomalil na 3,3 %, což zároveň znamenalo redukcí příspěvku spotřeby k celkovému růstu HDP na 1,8 p. b.⁵ Na výsledném tempu se projevila vysoká srovnávací základna minulého roku. Oproti 1. čtvrtletí se však výrazně zpomalila i mezičtvrtletní dynamika (1,2 % a 0,5 % v 1. a 2. čtvrtletí). Ke zpomalení došlo u spotřeby domácností i vládních institucí. Výdaje domácností ve 2. čtvrtletí vzrostly meziročně o 3,5 % (nejméně od konce roku 2016) a přispěly k celkovému růstu HDP 1,3 p. b. Mezičtvrtletní přírůstek dosáhl 0,7 %. Pohled na vývoj spotřeby podle trvanlivosti⁶ ukazuje, že s výjimkou zboží střednědobé spotřeby (6,8 %) došlo k mírnému zpomalení meziroční dynamiky u všech segmentů. Poměrně silné tempo si však udržely výdaje na netrvanlivé statky (3,3 %) i služby (3,4 %). Po mimořádně silném mezičtvrtletním i meziročním přírůstku v 1. čtvrtletí došlo k útlumu dynamiky u spotřebních výdajů vládních institucí. Ve 2. čtvrtletí tedy meziroční tempo kleslo na 2,6 % a mezičtvrtletně zde spotřeba vzrostla o 0,2 %.

Objem vyplacených mezd a platů se opět zvýšil o více než 10 %. I díky mírnému růstu cen se navýšení z výrazné části promítá do reálných příjmů.

Zmírnění ekonomického růstu se zatím neprojevilo ve vývoji objemu mezd a platů. Ten ve 2. čtvrtletí celkově meziročně vzrostl o 10,2 %, což je jen o 0,3 p. b. méně než v předchozím kvartálu. Reálné navýšení mzdových prostředků dosáhlo 7,4 %⁷, takže se mírně snížilo oproti předchozímu období, stále však jde o mimořádně vysokou hodnotu. Růst celkové zaměstnanosti⁸ dosáhl 1,9 % v meziročním vyjádření a 0,6 % mezičtvrtletně. Většina z nárůstu vyplacených mzdových prostředků se tak promítla do zvýšení průměrné mzdy. Zpracovatelský průmysl jako odvětví s největším počtem zaměstnanců celkovou dynamiku mezd z velké části ovlivňuje. Ve 2. čtvrtletí zde vzrostla zaměstnanost o 2,1 %, což se promítlo i do vysokého nárůstu objemu mezd

⁵ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

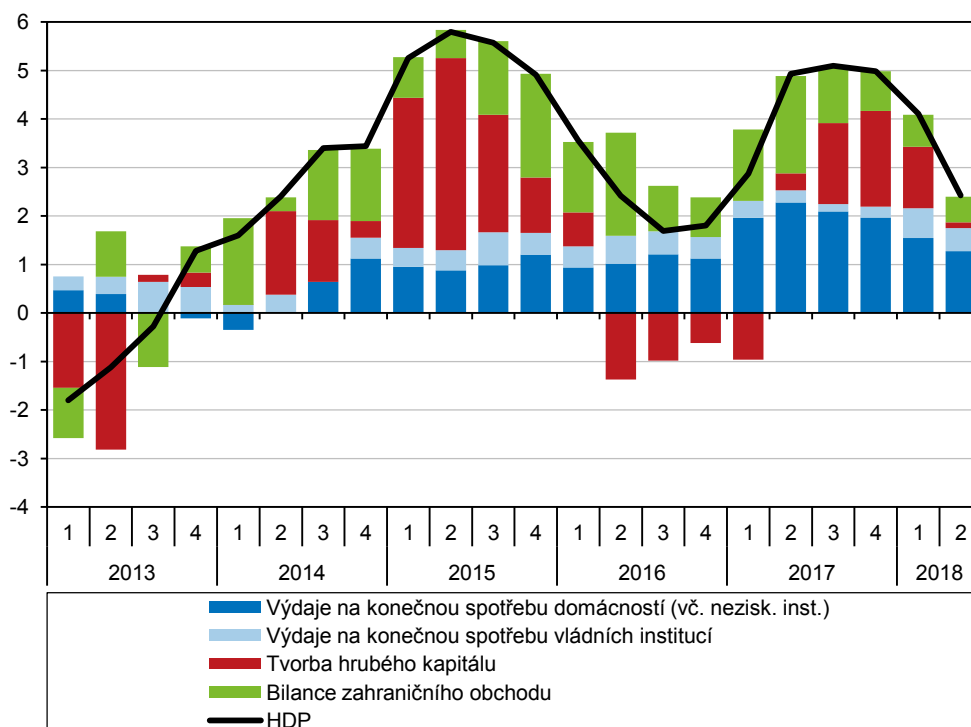
⁶ Údaje o spotřebě domácností podle trvanlivosti statků nejsou sezónně očištěny.

⁷ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁸ V pojetí národních účtů, sezónně očištěno.

a platů o 9,1 %. Nejvýraznějšího přírůstku dosáhl objem mezd a platů v odvětvích s dominancí veřejných institucí⁹ (13,6 %). Stály za tím nárůst tarifů spolu s navýšením počtu zaměstnaných osob o 2,7 %. Stejně meziroční dynamiky mezd a platů dosáhly ve 2. čtvrtletí i činnosti v oblasti nemovitostí, u nichž výslednému tempu napomohlo i zvýšení celkové zaměstnanosti o 2,8 %. Nejvyššího růstu zaměstnanosti (4,6 %) dosáhly informační a komunikační činnosti. Navzdory 11,1% nárůstu objemu mezd a platů tam průměrná mzda rostla pomaleji než ve zbytku hospodářství. Jde však o odvětví s druhou nejvyšší průměrnou mzdou v ekonomice, kde je výsledkem nižšího relativního růstu poměrně vysoké absolutní navýšení. Pokles zaměstnanosti navzdory oživení v odvětví probíhal u stavebnictví (-0,7 %). Výsledný nárůst objemu mezd byl rovněž nejnižší v celé ekonomice (7,1 %).

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
*po vyloučení dovozu pro konečné užití

Investiční aktivita nepolevuje. Ve zvýšené míře se na ní podílely investice do infrastruktury i obydlí.

Vysoké meziroční tempo růstu výdajů na tvorbu hrubého kapitálu, které v minulých obdobích výrazně podporovalo celkový hospodářský růst, poměrně výrazně pokleslo na hodnotu 2,4 %. Důvodem je zejména změna zásob, jejíž výrazně negativní působení převážilo i 7,8% nárůst investic do fixního kapitálu. Výsledný příspěvek tvorby hrubého kapitálu k růstu HDP činil jen 0,1 p. b., ačkoli samotná investiční aktivita přidala 1,4 p. b. Věcné členění investiční aktivity¹⁰ ukázalo, že ve 2. čtvrtletí pokračoval vysoký meziroční růst investic do obydlí (13,0 %). Tento nárůst nepřímou ukazuje na stále vysokou investiční aktivitu domácností. K mírnému zpomalení došlo u investic do ICT a ostatních strojů a zařízení (7,9 %). Naopak investiční výdaje na dopravní prostředky a zařízení navázaly na vysoké tempo růstu v 1. čtvrtletí a dále zrychlily na 13,9 %. Investice do ostatních budov a staveb výrazněji nezabrzdila ani vysoká základna stejného období minulého roku a ty vzrostly o 10,7 %.

⁹ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

¹⁰ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

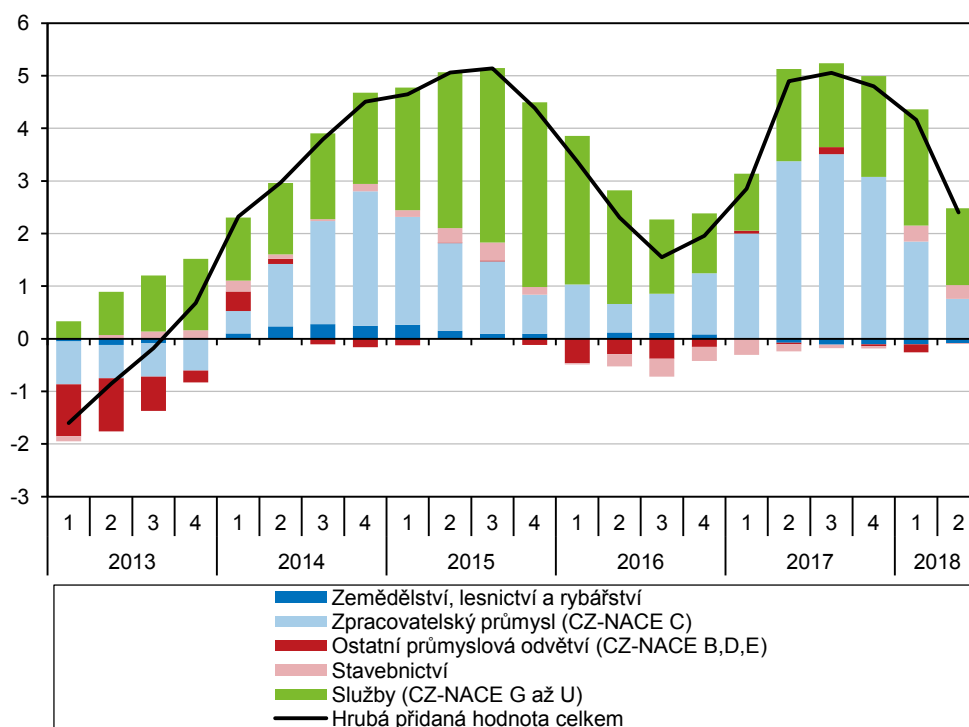
Přebytek bilance zahraničního obchodu se snížil.

Celkový přebytek obchodu se zbožím a službami v 1. pololetí dosáhl 185,4 mld. korun¹¹ a meziročně se snížil o 6,8 mld. Pokles byl rovnoměrně rozdělen mezi jednotlivá čtvrtletí. Ve 2. kvartálu činil přebytek 93,2 mld. korun a snížil se meziročně o 3,7 mld. Pokles přebytku se opět týkal pouze obchodu se zbožím (-6,0 mld. korun), u služeb došlo k meziročnímu nárůstu o 2,3 mld. Směnné relace ve 2. čtvrtletí mírně poklesly a dosáhly 100,3 %.

Růst HPH nejsilněji ovlivňovala odvětví služeb.

Vývoji hrubé přidané hodnoty v roce 2017 dominoval zpracovatelský průmysl, kterému sekundovala odvětví služeb podporovaná růstem domácí spotřeby. Ve 2. čtvrtletí 2018 však došlo k výraznému zpomalení meziročního růstu HPH ve zpracovatelském průmyslu na 2,8 % (7,0 % v 1. čtvrtletí) a zredukoval se i příspěvek k celkovému růstu HPH (0,8 p. b., nejméně od 3. čtvrtletí 2016). Celkový příspěvek služeb ve 2. čtvrtletí dosáhl 1,5 p. b. Nejvýrazněji přispívaly obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,7 p. b.), kde HPH vzrostla o 3,4 % (oproti 1. čtvrtletí však došlo ke zpomalení). Nižší úroveň meziročního růstu byla společná většině odvětví služeb. Silné růstové tempo si zachovaly informační a komunikační činnosti (4,6 %, příspěvek 0,2 p. b.). Stejněho příspěvku k růstu HPH dosáhly profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (růst HPH dosáhl 2,9 %) a odvětví s dominancí veřejných institucí (zde růst HPH mírně zrychlil na 1,6 %). Na rozdíl od zbytku ekonomiky příliš nepolevoval růst HPH u stavebnictví (5,0 %), což se ukázalo i příspěvkem ve výši 0,3 p. b.

Graf č. 4 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

¹¹ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

3. Výkonnost odvětví

Mezikvartální růst hrubé přidané hodnoty (HPH) v ekonomice byl nejslabší za posledních sedm čtvrtletí.

Hrubá přidaná hodnota (HPH)¹² vyjadřující souhrnný výkon všech odvětví ekonomiky naznačovala zpomalování. Ve 2. čtvrtletí se mezikvartální růst HPH zmínil již podruhé v řadě. Jeho dosažené tempo (+0,5 %) bylo zároveň nejslabší za posledních sedm čtvrtletí. I tak však tuzemská ekonomika vykazovala stále vyšší růst než EU (+0,4 %) či sousední Německo (+0,3 %). Zvolňování bylo v ČR patrné rovněž v meziročním srovnání (v 1. čtvrtletí +4,2 %, ve 2. čtvrtletí +2,4 %). Nelze ale opomenout, že v první polovině loňského roku se ekonomice mimořádně dařilo, když došlo k aktivizaci všech významných zdrojů na nabídkové i poptávkové straně.

Více než polovinu růstu HPH zajistily v 1. pololetí služby. Výkon průmyslu citelně zvolnil, stavebnictví výrazně ožilo.

Těžiště růstu HPH se přesunulo od zpracovatelského průmyslu k terciárnímu sektoru. Výkon služeb vzrostl v 1. pololetí meziročně o 3,0 % a k navýšení celkové přidané hodnoty přispěl 1,8 p. b. Dařilo se především informačním a komunikačním činnostem a také finančnímu sektoru – v obou případech jde také o dlouhodobě dynamické obory. Ve váhově dominantním uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství se růstové tempo meziročně více než zdvojnásobilo (na 4,5 %). Naopak v činnostech v oblasti nemovitostí i ve významném segmentu služeb s dominantní rolí státu přetrvával (podobně jako vloni) nevýrazný růst. Zpracovatelský průmysl ubral z loňského tempa více než polovinu, i tak zde ale přidaná hodnota rostla o bezmála 5 %, tedy svižněji než v celé ekonomice. Výrazný pozitivní obrat zaznamenalo stavebnictví, kde meziroční růst HPH o 5,3 % znamenal nejlepší pololetní výsledek od roku 2007. Naproti tomu mírný loňský pokles výkonu v zemědělství, lesnictví a rybnářství se letos prohloubil (na -3,9 %).

Meziroční růst průmyslové produkce se ve 2. čtvrtletí ztenčil na 2,3 %, mezičtvrtletní vývoj ale vyslal pozitivnější signál.

Zvolňování tempa růstu průmyslu potvrzují i podnikové statistiky. Index průmyslové produkce¹³ vzrostl v 1. pololetí meziročně o 3,2 %¹⁴ (v samotném 2. čtvrtletí dokonce jen o 2,3 %). Příznivějším signálem může být skutečnost, že po slabším vstupu do letošního roku (+0,2 %) se mezikvartální tempo růstu produkce ve 2. čtvrtletí navýšilo (na +1,1 %). Přispěl k tomu nejen zpracovatelský průmysl, ale i energetika či těžba a dobývání.

Produkce v automobilovém průmyslu i výrobě pryžových a plastových výrobků dosáhla ve 2. čtvrtletí nejslabších temp od konce recese....

Výraznější krátkodobé zpomalení růstu průmyslu není v současném konjunkturálním období zdaleka ojedinělé. Během let 2014 i 2016, kdy k podobné situaci rovněž došlo, si výraznou prorůstovou roli zachovalo klíčové odvětví výroby motorových vozidel. Současné zpomalení ale z velké části souvisí právě s tímto oborem. Zatímco po celý loňský rok osciloval meziroční růst produkce výrobců motorových vozidel kolem 10 %, na počátku letošního roku klesl pod 3 % a ve 2. čtvrtletí se ztenčil na 1,5 % (nejslabší tempo od konce poslední recese). Neudržitelnost vysoké dynamiky produkce signalizovaly v tomto odvětví i nové zakázky, jejichž objem již od 2. čtvrtletí 2017 meziročně fakticky stagnoval. Podobným vývojem prošla v posledních měsících také výroba pryžových a plastových výrobků. Naproti tomu jinému odvětví navázanému na výrobu dopravních prostředků – elektrotechnice – se letos dařilo obdobně jako loni (růst v 1. pololetí mezi 7 a 8 %). Výrobci motorových vozidel spolu s nejbližšími návaznými obory se tak letos na růstu průmyslové produkce podíleli necelou třetinou. Nejdynamičtějším průmyslovým oborem se stala výrazně exportně orientovaná výroba počítačů a elektronických a optických přístrojů, kde produkce v 1. pololetí vzrostla o 10,8 % (za dva roky skoro o čtvrtinu). Dařilo se i váhově významným odvětvím strojírenství a kovovýroby. Ze silné tuzemské poptávky po stavebních materiálech již druhý rok v řadě profitovali výrobci ostatních nekovových minerálních výrobků. Oproti loňskému roku se zlepšilo postavení hutnictví a slévárenství, podobně jako výroby

... elektrotechnice i výrobě počítačů a elektronických a optických přístrojů se ale nadále dařilo.

¹² Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

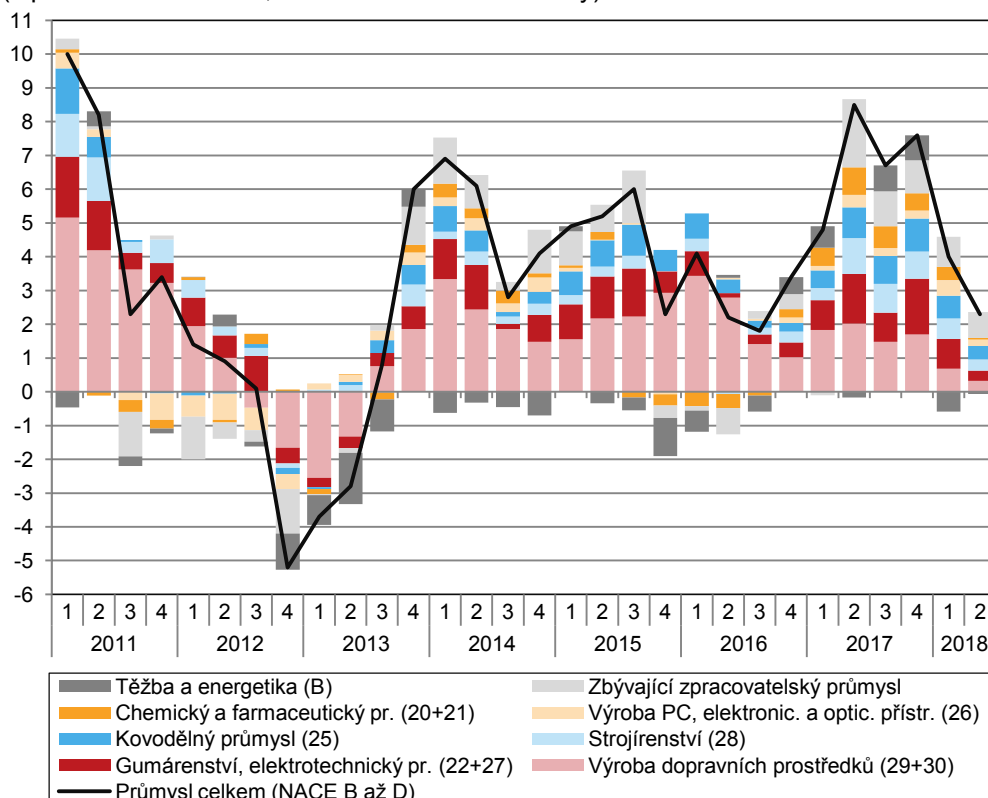
¹³ Zahnutá odvětví: těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl, energetika. Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy. Mezičtvrtletní tempa pak kromě toho také o vliv sezónnosti.

¹⁴ V 1. pololetí 2018 bylo ve srovnání se stejným obdobím roku 2017 o jeden pracovní den méně. Bez očištění o tento vliv činil letos meziroční růst jen 2,4 %.

Zlepšilo se postavení hutnictví a slévárenství či těžebního průmyslu. Nadále se dařilo většině malých průmyslových oborů.

ostatních (zejména kolejových) dopravních prostředků. Silný růstový impulz v souvislosti s ukončením nucených odstávek v chemickém průmyslu naopak vyprchával (i tak však zde rostla letos produkce o bezmála 5 %). Nadále si dobré výsledky připisovala i většina malých zpracovatelských oborů (oděvní, dřevozpracující i nábytkářský průmysl). Výjimkou byl kožedělný průmysl, jehož výkon po krátkodobém mírném oživení v letech 2016 i 2017 se letos výrazně propadl (-25 %) ¹⁵. V nezpracovatelských oborech se zlepšilo postavení těžebního průmyslu. Přispěla k tomu nejen vyšší poptávka po stavebních materiálech (kámen, písek), ale nově i zastavení poklesu produkce ve váhově dominantní těžbě hnědého uhlí. Letošní pokles výkonu energetiky (-2,5 %) souvisel s mírnou zimou i krátkodobými výkyvy produkce jaderných elektráren.

Graf č. 5 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (v procentních bodech, očištěno o kalendářní vlivy)

Zdroj: ČSÚ

Růst tržeb průmyslových podniků se prakticky zastavil. Nejvýrazněji se zvyšovaly v hutnictví a slévárenství.

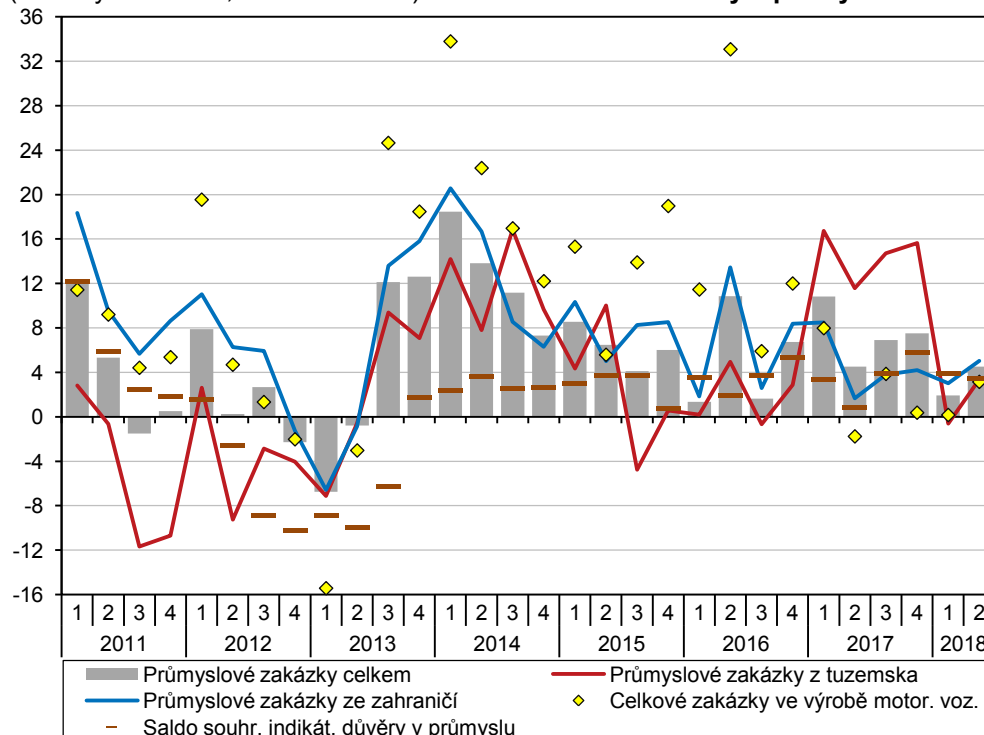
Růst nominálních tržeb průmyslových podniků se letos zastavil. V 1. čtvrtletí meziročně stagnovaly, v dalším kvartálu vzrostly o mírných 2,1 %. Zatímco po celý loňský rok se podnikům zvyšovaly rychleji tržby z tuzemska nežli z přímého vývozu, ve 2. čtvrtletí se jejich tempa prakticky srovnala. Nejvýrazněji – o desetinu – rostly v 1. pololetí tržby v hutnictví a slévárenství, polovičním tempem pak v kovovýrobě, dřevozpracujícím průmyslu a také v ostatním zpracovatelském průmyslu (který zahrnuje např. sportovní potřeby, hračky, hudební nástroje či bižuterii). Výrobcům motorových vozidel tržby jak v tuzemsku, tak z přímého vývozu mírně klesly (celkově o 2,5 %). Solidní vyhlídky pro průmyslové podniky naznačoval letošní vývoj nových zakázek. Byť na počátku roku vzrostly jen o necelá 2 %, ve 2. čtvrtletí již tempo zesílilo na 4,5 % a nejaktuálnější údaje tento trend potvrzují ¹⁶. Nejvyšší poptávku signalizovaly hutnictví a slévárenství a také kovovýroba. Alespoň mírný růst zakázek měly tři čtvrtiny sledovaných odvětví.

¹⁵ Společně s opravou strojů a zařízení však šlo o jediné zpracovatelské obory, jejichž produkce v letošním 1. pololetí meziročně klesla.

¹⁶ V letošním červenci převýšil meziroční růst zakázek 11 % (dvouciferného tempa dosáhla jak tuzemská, tak zahraniční poptávka). Hodnota zakázek se podstatně zvýšila i ve výrobě motorových vozidel (+8 %).

Graf č. 6 Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (v běžných cenách, meziročně v %) a saldo indikátoru důvěry v průmyslu

Zdroj: ČSÚ

Saldo indikátoru důvěry v průmyslu letos mírně klesalo, nadále však zůstávalo v pozitivním pásmu.

Hlavní bariérou růstu v průmyslu nadále zůstává nedostatek zaměstnanců. Role nedostatečné poptávky byla nejslabší od konce konjunktury minulé dekády.

Stavební produkce vzrostla v 1. pololetí o téměř 9 %. Pozitivní obrat nastal v inženýrském stavitelství. Vedle příznivého počasí se

Se zvolňováním růstu výkonových ukazatelů průmyslu korespondoval i vývoj sezónně očištěného salda indikátoru důvěry (dle hodnocení manažerů průmyslových podniků). To v průběhu roku 2018 mírně klesalo a v červenci dosáhlo nejnižší hodnoty za posledních třináct měsíců. Přesto se udržovalo v pozitivním pásmu (v srpnu +2,3 p. b.). Hlavní bariérou růstu průmyslu¹⁷ zůstává již od poloviny loňského roku nedostatek zaměstnanců. Na počátku 3. čtvrtletí 2018 ho zmiňovalo 44 % podniků – nejvíce v historii sledování. Nedostatečná poptávka omezovala 32 % podniků, což bylo nejméně od konjunktury minulé dekády. Současné využití produkčních kapacit průmyslu přesáhlo 86 % (nejvyšší hodnota po roce 2009). Krátkodobá očekávání vývoje zaměstnanosti zůstala na počátku 3. čtvrtletí srovnatelná se stejným obdobím loňského roku. Podíl podniků očekávajících nárůst zaměstnanosti byl ve srovnání s podniky plánujícími redukcí o 8 p. b. vyšší. Evidenční počet zaměstnanců se dle podnikových statistik v 1. pololetí meziročně navýšil o 1,6 %. Tempo růstu ve srovnání s rokem 2017 výrazně nepolevovalo. K vyššímu počtu zaměstnanců (+20 tis.) téměř třetinou přispěl automobilový průmysl. Relativně nejvíce lidí ale přibýlo v energetice (+6,7 %), více než 5% růst si připsaly také chemický a farmaceutický průmysl. Růst průměrných mezd v průmyslu na rozdíl od ostatních odvětví letos výrazně nezrychloval. Ve většině průmyslových oborů se pohyboval mezi 7 až 9 %. Výrazné rozdíly ale přetrvávaly v dosažené úrovni mezd. Ta byla v energetice 2,7krát vyšší než v oděvním průmyslu (s hrubou měsíční mzdou necelých 17 tis. korun).

Stavebnictví v 1. pololetí výrazně ožilo. Zatímco produkce¹⁸ ve váhově dominantním segmentu pozemního stavitelství již rostla po celý loňský rok, v inženýrském stavitelství přišel rozhodující obrat až s příchodem roku letošního (v 1. čtvrtletí zde produkce meziročně posílila o téměř 7 %). Za 1. pololetí vzrostl výkon celého stavebnictví o 8,9 %,

¹⁷ Podle sezónně očištěných údajů Eurostatu. Podniky mohly uvést i více druhů bariér současně. V celé EU považovalo na počátku 3. čtvrtletí 2018 nedostatečnou poptávku za bariéru svého růstu 24 % průmyslových podniků, nedostatek pracovníků pak 20 %.

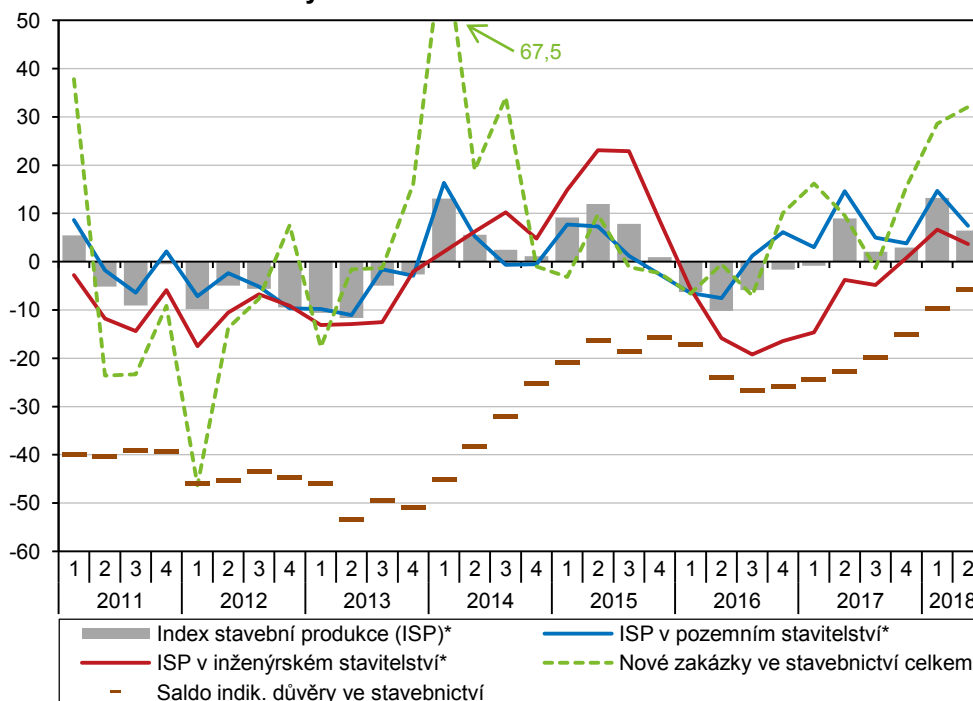
¹⁸ Všechny meziroční údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak kromě toho také o vliv sezónnosti.

projevilo i zrychlené čerpání financí z rozpočtu EU.

Bytová výstavba mírně ožívala. Počet zahájených bytů vzrostl v drtivé většině krajů. V Praze však výrazně zaostával za celkovým přírůstkem obyvatel.

téměř z 90 % zásluhou pozemního stavitelství. Ve 2. čtvrtletí byla poprvé překonána úroveň produkce z roku 2015 (lokální maximum ve 2. čtvrtletí), kdy celé odvětví dostalo výrazný impulz vlivem dočerpávání prostředků z evropských fondů na sklonku programového období. Ve srovnání s absolutním maximem z konjunkturního roku 2008 (1. čtvrtletí) však stavebnictví stále zhruba o šestinu zaostávalo. V letošním výkonu stavebnictví se vedle příznivého počasí promítá i zrychlení v čerpání prostředků z fondů EU. Pozitivně působilo i oživení bytové výstavby. V 1. pololetí byla v Česku zahájena výstavba 16,6 tis. bytů. Jejich počet byl meziročně o desetinu vyšší¹⁹. Bytů se zahajovalo více ve všech druzích staveb vyjma domovů pro seniory, kde ovšem nízká intenzita výstavby přetrvává již více než celou dekádu. K vyššímu počtu bytů přispěla nejvíce výstavba ve Středočeském kraji a na Vysočině. Zahájených bytů ale přibýlo v drtivé většině krajů (vyjma Plzeňského a Olomouckého). Přestože v Praze se výstavba zvyšovala již druhým rokem v řadě²⁰, počet zahájených bytů v 1. pololetí (1,8 tis.) výrazně zaostal za celkovým přírůstkem obyvatel (6,6 tis.). Rostoucí napětí na rezidenčním trhu se v metropoli odráží v prudkém růstu realizovaných cen nových bytů.

Graf č. 7 Stavební produkce*, hodnota nových zakázek (meziročně v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví

Zdroj: ČSÚ

Příliv nových zakázek výrazně zrychlil – jak v pozemním, tak v inženýrském stavitelství.

Výkony stavebních podniků jsou stále více limitovány nedostatkem pracovníků.

Růst hodnoty nových stavebních zakázek v tuzemsku²¹, jenž byl patrný po většinu loňského roku, letos akceleroval. Meziročně byl za celé pololetí v pozemním stavitelství vyšší o 26,5 %, v inženýrském pak o 34,0 %. Pro stavební podniky bylo také příznivé, že se postupně rozjížděly i realizace větších projektů. Svědčí o tom i navýšení průměrné hodnoty připadající na nově uzavřenou zakázku (4,3 mil. korun, meziročně o více než 1 mil.). Vývoj zakázek mohl doznat i vyšší dynamiky, nebýt skutečnosti, že mnoho stavebních firem se v současnosti nachází na hranici produkčních schopností. Z velké části k tomu přispívá nedostatek jak nekvalifikovaných pracovníků, tak i technických a odborných pracovníků či specialistů. Na počátku 3. čtvrtletí 2018 považovalo nedostatek pracovníků za hlavní bariéru růstu již více než 30 % stavebních podniků

¹⁹ V 1. pololetí roku 2013, kdy v celé ekonomice i samotném stavebnictví doznávala recese, se počet zahájených bytů pohyboval těsně pod 11 tis. Ve stejném období konjunkturního roku 2008 byl dvojnásobný.

²⁰ V 1. pololetí 2016 klesla četnost zahájených bytů v metropoli na nejnižší hodnotu od poloviny 90. let (1037).

²¹ Pokrývá pouze podniky s 50 a více zaměstnanci.

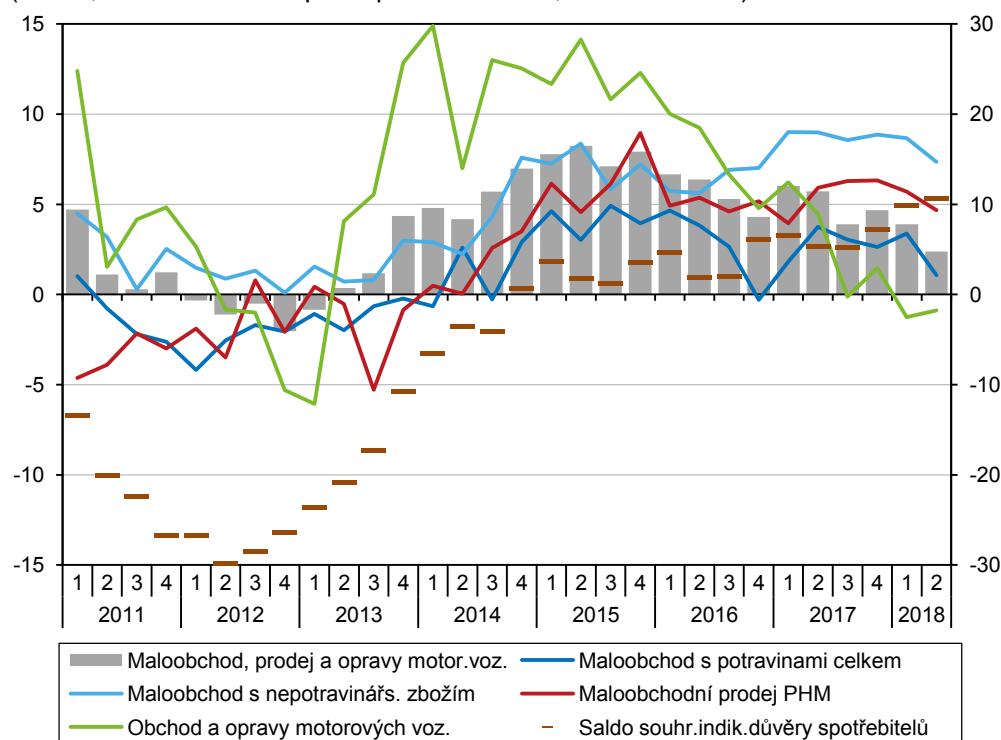

(o rok dříve jen 18 %). Paralelně s tím výrazně klesal vliv nedostatečné poptávky. Zatímco v říjnu 2017 ji jako bariéru růstu uvádělo 51 % podniků, letos v červenci již jen 35 %. Tomu odpovídal i vývoj sezónně očištěného salda indikátoru důvěry. Jeho hodnota vystoupala v letošním srpnu nejvýše za posledních deset let (-2,0 bodu).

Tržby ve vybraných službách pokračovaly již více než rok ve svižném růstu. Přispívaly k tomu především doprava a skladování.

Rovněž terciárnímu sektoru ekonomiky se letos dařilo. Tržby ve vybraných službách²² pokračovaly již více než rok ve svižném růstu. Navzdory vysoké loňské základně²³ posílily v 1. pololetí o 3,6 %²⁴. Pozitivní bylo, že i přes značnou různorodost celého segmentu služeb zaznamenala letos růst drtivá většina jeho dílčích odvětví. Z hlavních odvětví v tomto směru vybočovaly pouze činnosti v oblasti nemovitostí, kde však mírný pokles výkonů (-0,9 %) bezprostředně nesouvisel s celkovou situací na realitním trhu. Celkový růst tržeb ve službách byl – podobně jako po celý loňský rok – zásadně ovlivněn dynamickým vývojem v dopravě a skladování. Role tohoto odvětví se v letošním roce ještě zvýraznila, v 1. pololetí přispěl k růstu služeb téměř polovinou. Významnější příspěvek zajistily také informační a komunikační činnosti, role ostatních odvětví služeb byla spíše okrajová.

Graf č. 8 Tržby za maloobchod a prodej a opravy motorových vozidel
(reálně, očištěno od vlivu počtu pracovních dnů, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Dynamický růst v dopravě a skladování souvisel s příznivým vývojem průmyslu, obchodu i s rekordní výší zaměstnanosti.

V dopravě a skladování v 1. pololetí tržby vzrostly o 5,8 % (nejvyšším tempem od konce roku 2013). Výkony se navyšovaly v osobní i nákladní dopravě. Ve skladování tržby zrychlily na 9,5 %. Celé odvětví těžilo z dobré kondice průmyslu i obchodu. Rostoucí mobilitu podporoval i rekordní počet pracujících. Výkon v dlouhodobě dynamickém odvětví informačních a komunikačních činností zrychlil (5,1 %, o rok dříve 4,5 %). Nejvíce se projevil vliv činností v oblasti IT (programování, správa počítačového vybavení), vyšší výkony ale letos zaznamenaly (vyjma filmového a hudebního průmyslu) všechny

²²Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

²³V 1. pololetí 2017 meziroční růst tržeb ve službách akceleroval, když dosáhl 5,7 % (nejvyššího tempa od konce roku 2007).

²⁴Bez očištění o rozdílný počet pracovních dnů činil růst 3,3 %.

<p>Tempo růstu tržeb výrazně zvolnilo v aktivitách souvisejících s cestovním ruchem a rovněž v administrativních a podpůrných činnostech.</p>	<p>odvětvové oddíly. V odvětví ubytování, stravování a pohostinství rostly letos tržby jen o 1,4 %. Projevil se efekt vysoké srovnávací základny²⁵ ovlivněné i legislativními změnami souvisejícími s výběrem daně. Ve značně heterogenním odvětví profesních, vědeckých a technických činností pokračoval v souvislosti s oživením ve stavebnictví mírný růst architektonických a inženýrských činností (+1,2 %). Dařilo se i fotografickým, návrhářským a překladatelským činnostem i výzkumu trhu a veřejného mínění. Tržby za reklamní činnosti naopak klesly. Výrazné zvolnění růstu v odvětví administrativních a podpůrných činností (z loňských 9,8 % na 3,0 %) bylo ovlivněno zejména vývojem u pracovních agentur, kde slabší reálný růst tržeb souvisel s cenovými vlivy²⁶. Dařilo se i cestovním agenturám (+5,0 %). Podobným tempem pokračoval i dlouhodobý růst pronájmu a operativního leasingu (kde se zvyšovala poptávka např. po stavebních strojích).</p>
<p>Tržby v maloobchodu odrážely velmi optimistické naladění spotřebitelů.</p>	<p>Svižný růst příjmů domácností (sycený příznivou konstelací na pracovním trhu) doprovázený rekordní spotřebitelskou důvěrou vytvářel velmi příhodné podmínky pro segment maloobchodu. Tržby v maloobchodu²⁷ na počátku roku dále sílily a v 1. čtvrtletí 2018 vzrostly meziročně o 6,3 % (nejsilněji po 3. čtvrtletí 2007). V následujícím čtvrtletí se meziroční i mezičtvrtletní tempa mírně snížila. Ve srovnání s první polovinou loňského roku utržili letos maloobchodní prodejci o 5,3 % více. Česko se tak zařadilo v žebříčku zemí EU na sedmé místo. Maloobchod v posledních čtvrtletích roste tradičně nejdynamičtěji v zemích střední a východní Evropy.</p>
<p>Pokračoval svižný růst tržeb za prodej nepotravinářského zboží.</p>	<p>K růstu maloobchodu přispěl tradičně nejvíce prodej nepotravinářského zboží, jehož tempa převyšovala 7% hranici již sedmé čtvrtletí v řadě. Mezi specializovanými prodejny se v 1. pololetí dařilo zejména maloobchodu s počítačovým a komunikačním zařízením a také výrobkům pro domácnost²⁸. Podobně jako ve většině zemí EU pokračoval i v Česku dynamický růst prodeje přes internet a zásilkovou službu (meziročně o pětinu). Mírně zvolnil naopak růst tržeb za prodej potravinářského zboží (na 2,2 %). Svižný růst si naopak udrželi prodejci pohonných hmot (5,2 %), a to navzdory faktu, že vývoj cen byl v první polovině motoristické sezóny z pohledu spotřebitelů méně příznivý než vloni. Tržby za prodej a opravy motorových vozidel i vlivem vysoké loňské základny letos o více než 1 % meziročně poklesly, a zaznamenaly tak nejslabší pololetní výsledek od konce roku 2012.</p>

²⁵ To bylo patrné i v naturálních ukazatelích. Počet přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR rostl ve 2. čtvrtletí 2018 meziročně již jen o 2,2 %. Ve stejném období loňského roku přitom dosahoval růst mimořádných 12,7 %.

²⁶ Šlo o důsledek zvyšování minimální mzdy. V běžných cenách dvojciferný meziroční růst tržeb agentur pokračoval.

²⁷ Data nezahrnují motoristický segment. Údaje o maloobchodu jsou vyjádřeny ve stálých cenách a očištěny o kalendářní vlivy.

²⁸ Zahnuje maloobchod s železářským zbožím, barvami, sklem, potřebami pro kutily, textilem, koberci, podlahovými krytinami, nástěnnými obklady, elektrospotřebiči, elektronikou, nábytkem či svítilny.

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu v 1. pololetí vzrostla.

Celková hodnota zboží vyvezeného v 1. pololetí 2018 dosáhla 1 821,0 mld. korun²⁹. To je o 6,3 mld. (0,3 %) více než ve stejném období minulého roku. Meziroční nárůst tlumil zejména výsledek 1. čtvrtletí, který byl značně ovlivněn rekordním vývozem v roce 2017 (meziroční propad dosáhl 10,3 mld. korun). Na hodnotě vývozu v běžných cenách se mohlo částečně projevit i meziroční posílení koruny. Ve 2. čtvrtletí 2018 se hodnota vývozu zboží zvýšila o 16,6 mld. korun (1,8 %).

Po dlouhé době poklesl vývoz do Německa.

Z pohledu na teritoriální členění vývozu je patrná určitá stagnace částečně způsobená vysokou základnou minulého roku. Hodnota exportu do zemí EU se tak v 1. pololetí 2018 zvýšila o 11,2 mld. korun, což je značně nižší nárůst než navýšení o 98,5 mld. ve stejném období minulého roku. Poprvé od 1. pololetí 2013 došlo k meziročnímu poklesu vývozu do Německa (-3,0 mld. korun, -0,5 %). Pokračoval pokles hodnoty vývozu na Slovensko (-3,5 mld. korun, -2,2 %) a do Velké Británie (-5,2 mld. korun, -5,8 %). Naopak pokračoval trend vysokých nárůstů vývozu do Nizozemska, tentokrát to bylo +6,9 mld. korun (12,0 %). Jen slabě se zvýšil vývoz zboží do Polska (2,0 mld. korun, 1,8 %), Rakouska (1,0 mld., 1,3 %) a Francie (2,7 mld., 2,9 %). Hodnota vývozu do zemí mimo EU se v 1. pololetí meziročně snížila o 5,0 mld. korun (1,7 %).

Hodnota vývozu motorových vozidel klesla. Ostatním výrobcům se dařilo udržet růst.

Produkt, který měl na poklesu hodnoty vývozu klíčový podíl, byla v 1. pololetí motorová vozidla. Hodnota jejich exportu se v tomto období meziročně snížila o 22,7 mld. korun (4,3 %) a klesala v 1. i 2. čtvrtletí. Ostatní výrobci zaznamenali spíše zvolnění růstu než propady, významnější výjimkou byl jen pokles u potravinářských výrobků o 2,9 mld. korun (5,3 %) a pryžových a plastových výrobků o 2,3 mld. (2,3 %). Mírně rostl vývoz strojů a zařízení (4,2 mld. korun, 2,1 %), rovněž elektrických zařízení (6,3 mld. korun, 4,2 %) nebo kovodělných výrobků (2,1 mld., 1,9 %). Počítače, elektronické a optické přístroje v 1. pololetí zaznamenaly výrazný meziroční nárůst exportu o 21,9 mld. korun (13,2 %).

Hodnota dovozu vzrostla, částečně i kvůli zvýšeným cenám některých surovin.

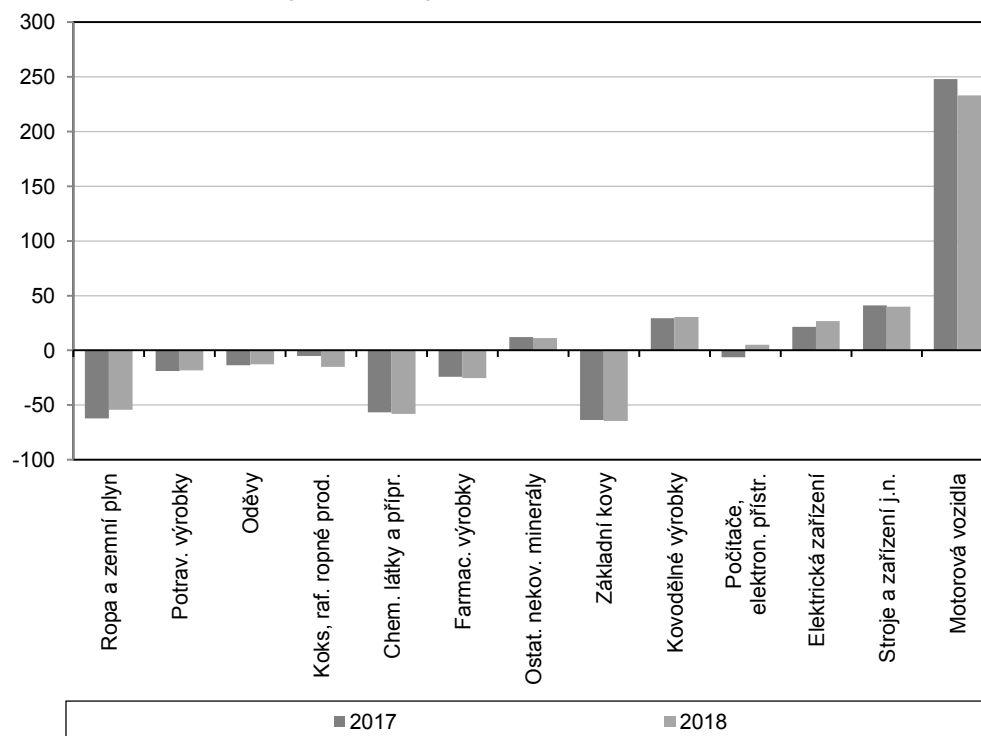
Hodnota dovezeného zboží v 1. pololetí činila 1 715,2 mld. korun. Meziročně došlo k navýšení o 25,7 mld. korun (1,5 %). Naprostá většina uvedeného přírůstku se odehrála ve 2. čtvrtletí (23,5 mld. korun, 2,8 %). Podobně jako v předchozích obdobích do výsledku promlouvaly ceny dovážených surovin. To je případ koksu a rafinovaných ropných výrobků, u nichž se hodnota importu meziročně zvýšila o 8,7 mld. korun (36,2 %). Zvýšila se hodnota dovozu strojů a zařízení (5,5 mld. korun, 3,4 %), ale rovněž ostatních dopravních prostředků (7,4 mld. korun, 35,7 %), které z pohledu celkového objemu dříve tvořily malou položku. Naopak dovoz motorových vozidel klesl o 7,8 mld. korun (2,7 %). Hodnota importu ropy a zemního plynu se snížila o 7,2 mld. korun, což je v protikladu s rostoucími cenami těchto komodit. V 1. pololetí se však mimo jiné projevovало předzásobením, díky kterému nebylo nutné dovážet stejný objem plynu jako v předchozím roce. Z teritoriálního hlediska za růstem celkového importu stály zejména země EU (+19,9 mld. korun), ostatní destinace zaznamenaly mírnější nárůst o 6,4 mld.

Přebytek bilance obchodu se zbožím klesl....

Celkový přebytek bilance zahraničního obchodu se zbožím dosáhl v 1. pololetí 105,7 mld. korun. To je o 19,4 mld. méně než ve stejném období minulého roku. Většina z tohoto poklesu vznikla již v 1. čtvrtletí, ve 2. kvartálu byl přebytek meziročně nižší o 6,9 mld. korun. K poklesu přebytku došlo u států EU (-8,7 mld. korun) a došlo k němu u obchodu s většinou významných partnerů (Německo -6,6 mld., Slovensko -3,8 mld., Velká Británie -3,5 mld. atd.). Výjimkou bylo Nizozemsko, do kterého v posledním období Česko více vyváží, což také povzbudilo nárůst přebytku o 6,7 mld. korun.

²⁹ Údaje statistiky zahraničního obchodu v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu se zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovoz uvedený níže v této kapitole je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 6. 6. 2018.

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu* ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. pololetí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

*v národním pojetí

... z velké části kvůli motorovým vozidlům.

Pokles přebytku bilance z velké části zapříčinila motorová vozidla, u kterých kladné saldo meziročně kleslo poprvé od roku 2013 (-14,9 mld. korun). Prohloubení deficitu nastalo u koksů a rafinovaných ropných výrobků (-9,9 mld.). Naopak u ropy a zemního plynu se deficit bilance zmínil o 7,8 mld. korun. Proti celkovému deficitu působily počítače, elektronické a optické přístroje, které se z obvyklého deficitu dostaly do přebytku 5,0 mld. korun (redukce deficitu o 11,4 mld. korun). Zvýšení přebytku nastalo u elektrických zařízení (+5,1 mld. korun).

Běžný účet platební bilance ve 2. čtvrtletí vykázal netypický vývoj.

Podle údajů ČNB dosáhl běžný účet platební bilance v 1. pololetí roku přebytku, který se však meziročně snížil o 25,1 mld. korun. Překvapivý byl zejména výsledek 2. čtvrtletí, ve kterém tentokrát běžný účet skončil v přebytku. Nedošlo totiž k tak výraznému odlivu prvotních důchodů do zahraničí (konkrétně důchodů z investic), jak je v tomto kvartálu obvyklé. Ve směru přebytku tak tradičně působilo kladné saldo obchodu se zbožím a službami. Kapitálový účet, který tradičně dosahuje přebytku, se ve 2. čtvrtletí dostal do deficitu (poprvé od roku 2006).

Finanční účet v 1. pololetí skončil v přebytku.

Přebytek finančního účtu se v 1. pololetí meziročně snížil o 95,3 mld. korun. Oproti stejnému období minulého roku se výrazně snížil čistý příliv přímých investic (o 33,1 mld. korun), což však lze spojit s výjimečným obdobím okolo ukončení intervencí. Čistý odliv nastal v 1. pololetí u portfoliových investic – ve 2. čtvrtletí se totiž o 162,7 mld. korun snížil objem dluhových cenných papírů držených zahraničními vlastníky.

5. Ceny

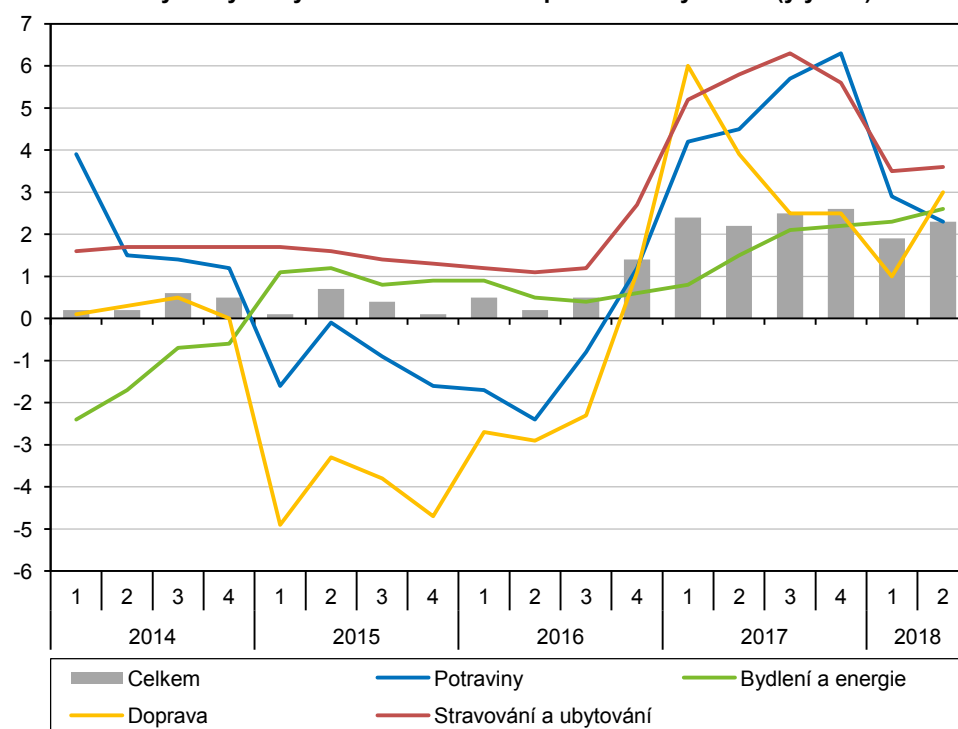
Celková cenová hladina rosla.

Celkový meziroční růst cenové hladiny měřený deflátořem HDP ve 2. čtvrtletí dosáhl 2,3 %. Ovlivnil ho poměrně silný růst cen spotřebních statků (3,6 %). Cenová hladina spotřeby domácností se přitom zvýšila o 2,6 %, vládních institucí o 5,9 %. Stagnace probíhala u kapitálových statků (-0,5 %). Jen mírně kladně působily směnné relace (100,3 %).

Růst spotřebitelských cen ve 2. čtvrtletí 2018 zrychlil.

Po útlumu v předchozím kvartálu se ve 2. čtvrtletí 2018 meziroční tempo růstu spotřebitelských cen vrátilo nad 2% hranici. Celkově se ve 2. čtvrtletí ceny meziročně zvýšily o 2,3 % a v jednotlivých měsících měla dynamika vzestupný charakter. Za celé 1. pololetí spotřebitelské ceny meziročně vzrostly o 2,1 %. Ve 2. čtvrtletí opět posílil vliv cen bydlení, vody a energií, které nejvíce přispěly k celkovému nárůstu cen (0,6 p. b.). Tempo cenového růstu potravin a nealkoholických nápojů již nedosahuje úrovně minulého roku, i tak však oddíl podpořil celkový růst 0,5 p. b. Alkoholické nápoje a tabák a doprava přispěly shodně 0,3 p. b.

Graf č. 10 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (y/y v %)

Zdroj: ČSÚ

Nejvýraznější vliv na celkový růst cen měly náklady na bydlení a energie.

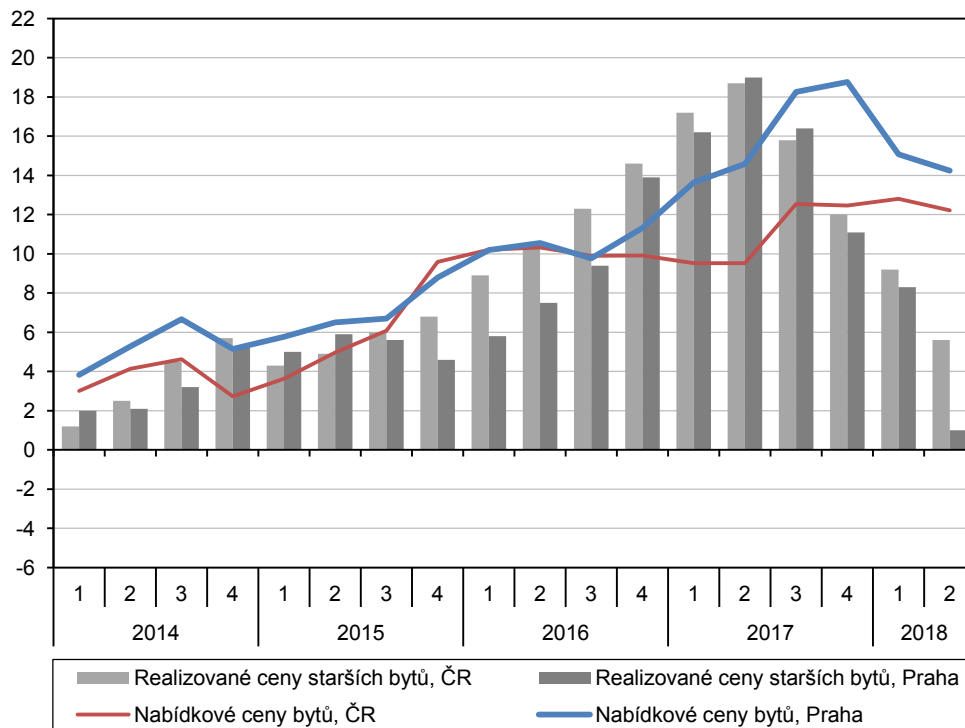
Akcelerace cen bydlení a energií nepolevila. Ve 2. čtvrtletí jejich meziroční přírůstek dosáhl 2,6 % (nejvíce od 1. čtvrtletí 2013). Kromě cen nájemného z bytů, které rostly o 0,6 p. b. rychleji než v předchozím kvartálu (2,9 %), potvrdily rostoucí trend i ceny energií (z 1,1 % na 1,7 % ve 2. čtvrtletí). Růst imputovaného nájemného již nezrychloval, vysoké tempo se však udrželo (3,8 %). Spíš než útlum růstu se zde projevuje vyšší srovnávací základna minulého roku, průměrný meziměsíční přírůstek ve 2. čtvrtletí činil 0,5 %.

Dynamika cen bytů nadále zpomalovala.

Ačkoli ceny bydlení v indexu spotřebitelských cen zrychlovaly, dynamika samotných cen bytů zvolňovala. Realizované ceny starších bytů ve 2. čtvrtletí meziročně vzrostly o 5,6 %, což je nejméně od 2. čtvrtletí roku 2015. Ještě výrazněji se propadla dynamika v Praze. Meziroční přírůstek ve 2. čtvrtletí činil 1,0 %,

mezičtvrtletně se ceny snížily o 1,6 %. Je však nutné upozornit, že mluvíme o segmentu starších bytů. U nových bytů (index měřen jen v Praze) došlo ve 2. kvartálu ke zrychlení meziroční dynamiky realizovaných cen na 14,8 %. Meziroční růst nabídkových cen bytů se lehce zmínil, stále však zůstal nad hranicí 12 % pro celou ČR.

Graf č. 11 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

U cen potravin a nealkoholických nápojů rovněž došlo ke zrychlení dynamiky.

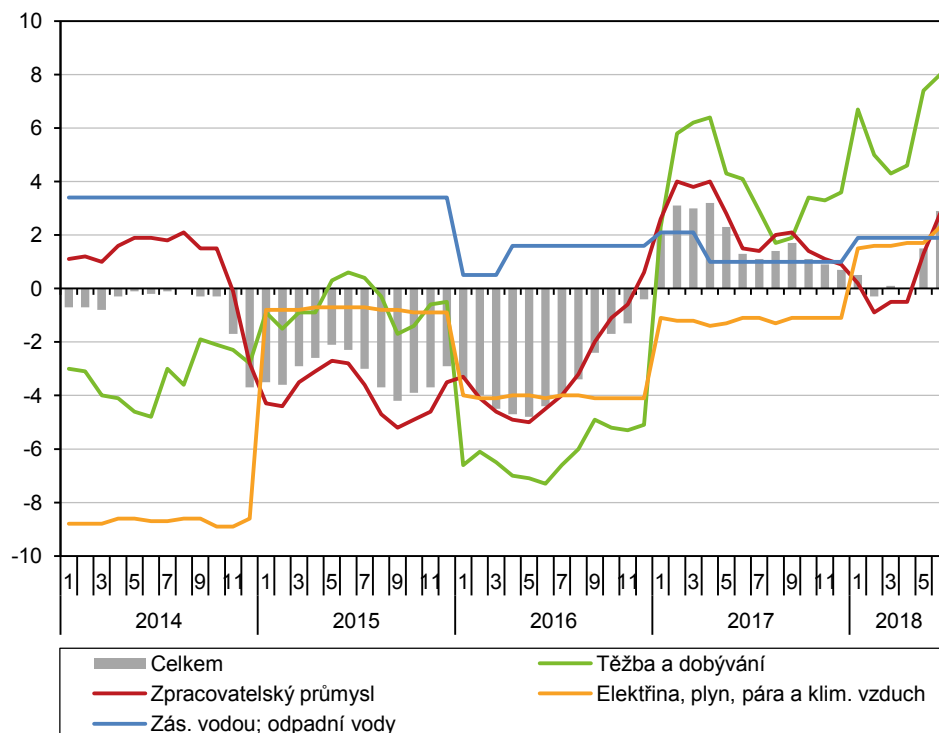
Meziroční nárůst cen potravin a nealkoholických nápojů ve 2. čtvrtletí dosáhl 2,3 %. To je pomalejší tempo než v 1. čtvrtletí, důvodem je však zejména vysoká srovnávací základna předchozího roku. Po slabém dubnovém výsledku růst cen akceleroval (meziměsíční přírůstky dosáhly 1,0 % v květnu a 0,5 % v červnu). K meziročnímu růstu cen potravin nejvýrazněji přispěly mléko, sýry a vejce, které ve 2. čtvrtletí zdražily o 5,8 %. Výrazné bylo i meziroční tempo růstu cen olejů a tuků (8,1 %) a ovoce (5,5 %). Ceny alkoholických nápojů a tabáku se zvýšily o 3,6 %. Pod vlivem rostoucích cen pohonných hmot ve 2. čtvrtletí zrychlil meziroční nárůst cen dopravy (3,0 %). Ceny samotného provozu osobních dopravních prostředků se zvýšily o 4,4 %, ceny nákupu automobilů a ostatních dopravních prostředků si udržely tempo z předchozího čtvrtletí (2,5 %).

Po slabém růstu na začátku roku spotřebitelské ceny v EU opět zrychlily.

Meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen v Evropské unii ve 2. čtvrtletí dosáhl 1,8 % a v porovnání s předchozím kvartálem tempo zrychlilo. Klíčovým faktorem pro posílení cenového růstu byly náklady na dopravu, mírné zrychlení se však týkalo i cen potravin a nealkoholických nápojů nebo bydlení a energií. Poměrně silně se zvyšovaly i ceny alkoholických nápojů. Nejrychleji rostly spotřebitelské ceny v Rumunsku (4,5 %), Estonsku (3,3 %) a na Slovensku (2,9 %). Méně než 1% přírůstkem dosahovaly ceny v Irsku (0,4 %), Řecku (0,7 %), na Kypru (0,8 %) a v Dánsku (0,9 %).

Graf č. 12 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

V cenách průmyslových výrobců hrálo klíčovou roli zvýšení cen ropy.

Ceny průmyslových výrobců se v 1. čtvrtletí na krátkou dobu dostaly do meziročního poklesu (celkový přírůstek za kvartál pak činil 0,1 %). Od května však poměrně výrazně zrychlovaly, takže výsledný meziroční přírůstek za celé 2. čtvrtletí dosáhl 1,5 %. Akcelerovalo meziroční tempo růstu cen výrobků zpracovatelského průmyslu (1,2 %). Hlavní podíl na zrychlení měly ceny koksu a rafinovaných ropných výrobků, které ovlivnil nárůst cen ropy na světových trzích, solidně k cenovému růstu přispívaly i obecné kovy a kovodělné výrobky (meziroční zvýšení o 2,4 %). Zrychlil růst cen dřeva, papíru a tisku (2,3 %) a nábytku (2,0 %). Protiinflačně pak působily ceny dopravních prostředků, které ve 2. čtvrtletí meziročně klesly o 2,3 %. Zrychlení se dotklo i cen těžby a dobývání (6,7 %) a elektřiny, páry a klimatizovaného vzduchu (1,9 %). Ceny vody a služeb souvisejících s odpadními vodami si udržely tempo předchozího čtvrtletí (1,9 %).

Vývoj cen ropy na světových trzích se promítal i do cen výrobců v EU.

Vzhledem k tomu, že pohyb cen ropy je globálním faktorem ovlivňujícím ceny výrobců, zrychlení meziročního tempa růstu tohoto indexu se týkalo i většiny států Evropské unie. Celkový meziroční přírůstek cen výrobců v EU ve 2. čtvrtletí činil 3,5 %. Zrychlení opět probíhalo u cen výrobků zpracovatelského průmyslu a výrazně také u těžby a dobývání. Nejvýrazněji se ve 2. čtvrtletí ceny výrobců zvyšovaly ve Velké Británii (6,7 %, hlavně kvůli těžbě a dobývání) a shodným tempem v Belgii a Estonsku (6,4 %, v Belgii došlo ke zrychlení u výrobků zpracovatelského průmyslu, v Estonsku u cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu). Meziroční pokles cen výrobců nastal v Irsku (-2,4 %) a Lucembursku (-1,4 %). Jen o 0,5 % se zvýšily ceny na Maltě.

Ceny tržních služeb byly ovlivněny celkovým stavem ekonomiky. Výrazně například zdražily služby v oblasti zaměstnání.

Ceny tržních služeb si již tři čtvrtletí udržují meziroční tempo růstu 1,7 %. Ekonomické zrychlení v předchozím roce podpořilo růst cen dopravy a skladování. Jejich meziroční tempo nyní zmírnilo (u pozemní a potrubní dopravy na 0,6 %), u cen skladování a podpůrných služeb v dopravě dokonce došlo k meziročnímu poklesu o 2,1 %. Růst cen ve 2. čtvrtletí zrychlil u poštovních a kurýrních služeb

(5,3 %). Rovněž zrychlil růst cen pojištění, zajištění a penzijního financování (4,1 %), dále cen služeb v oblasti nemovitostí (2,9 %). Nejvýraznějšího meziročního růstu dosáhly ceny služeb v oblasti zaměstnání (15,8 %), které tak do značné míry odrážely současný stav na trhu práce.

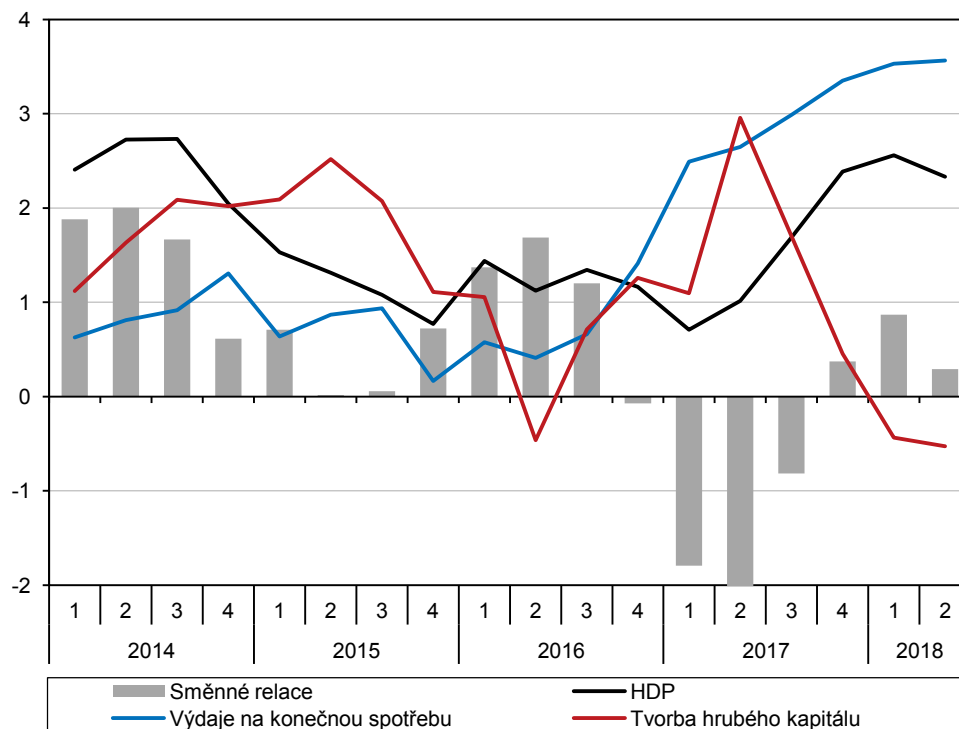
Ceny zemědělských výrobců po pěti čtvrtletích meziročního růstu poklesly o 3,4 %.

Index cen zemědělských výrobců se do mezičtvrtletního poklesu dostal již v 1. čtvrtletí, meziroční přírůstek však tehdy zůstal kladný. Ve 2. čtvrtletí došlo k prvnímu meziročnímu propadu od konce roku 2016 (-3,4 %). Klesaly ceny rostlinné i živočišné výroby. Ceny rostlinné výroby se meziročně snížily o 3,3 %. Důvodem byl pokles cen průmyslových plodin o 14,4 %. Dominující vliv měly zejména olejniny, konkrétně snížení ceny semen řepky olejné o 20,2 %. Význam měly i ceny brambor, meziročně nižší o 6,7 %. Váhově významné obiloviny zatím setrvaly v meziročním růstu (2,3 %), klíčová pšenice zdražila o 1,0 %. Ceny živočišné výroby ve 2. čtvrtletí meziročně klesly o 3,5 %. Zde se projevilo zejména zvýraznění propadu cen hospodářských zvířat (-8,7 %). Prohloubil se pokles cen váhově nejvýznamnějších prasat jatečných (-19,8 %). Pokračovalo i snižování cen drůbeže (-1,2 %), kde dále nepokračoval meziroční pokles cen kuřat (0,4 %), ukazatel však ovlivnila ostatní drůbež (-7,8 %). Meziroční růst cen živočišných výrobků ve 2. čtvrtletí výrazně zpomalil (0,8 %). Po dvouciferných přírůstcích minulého roku totiž došlo k útlumu u mléka (1,5 %) a poklesu u cen vajec (-6,2 %).

Vliv kurzu na ceny zahraničního obchodu oslabil.

Ceny vývozu v 1. pololetí meziročně klesly o 3,0 %. Zatímco v 1. čtvrtletí pokles dosáhl 4,4 %, ve 2. kvartálu se dynamika zmírnila na -1,6 %. Znatelně se rovněž zredukoval vliv kurzu koruny, jehož posílení ceny zahraničního obchodu výrazně táhlo dolů od dubna minulého roku. Ceny dovozu v 1. pololetí klesly o 4,2 % a podobně jako u vývozu byl propad ve 2. čtvrtletí mírnější (2,4 %). Výsledné směnné relace tak byly kladné - 101,3 % v celém pololetí a 100,8 % ve 2. čtvrtletí.

Graf č. 13 Deflátoři (očistěno o sezónní a kalendářní vlivy, y/y v %)

Zdroj: ČSÚ

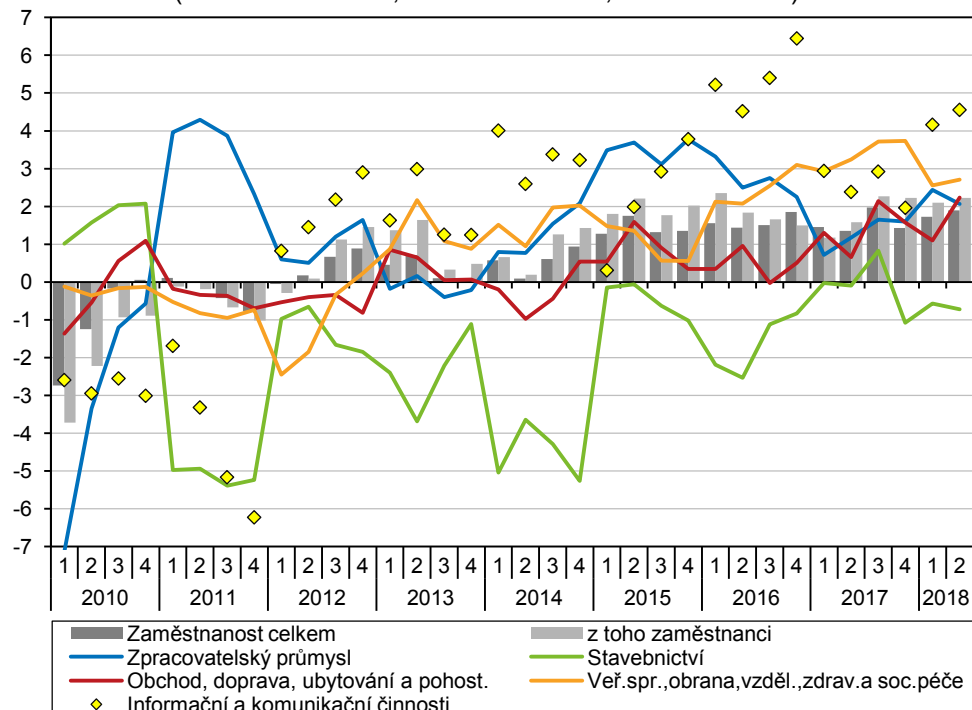
6. Trh práce

Neuspokojená robustní poptávka po pracovní síle je v posledních čtvrtletích hlavním zdrojem silícího napětí na pracovním trhu.

Navzdory tenčícím se rezervám potenciální pracovní síly tempo růstu zaměstnanosti nepolevovalo.

Trh práce v Česku se v první půli roku 2018 vyznačoval silícím napětím pramenícím z neuspokojené robustní poptávky po pracovní síle. Podíl podniků pociťujících současný nedostatek volné pracovní síly jako bariéru svého růstu se ve všech hlavních odvětvích ekonomiky zvyšoval. V případě průmyslu šlo o hlavní růstovou bariéru (již od poloviny loňského roku), v jiných odvětvích (např. stavebnictví) se situace na počátku letního období tomuto stavu již silně přibližovala. Navzdory tenčícím se rezervám disponibilní pracovní síly (primárně z řad nezaměstnaných) tempo růstu zaměstnanosti stále neochabovalo. Počet pracovníků³⁰ se ve 2. čtvrtletí mezikvartálně zvýšil o 0,6 % a zopakoval tak výsledek první čtvrtiny roku. Růstové tempo bylo v obou případech mírně vyšší než v EU. V meziročním srovnání se růst zaměstnanosti přiblížil 2% hranici. Fyzický počet pracovníků v tuzemsku ustanovil nové maximum v historii ČR (5,44 mil.). Stály za tím z velké míry osoby na sklonku produktivního věku, na jejichž pracovní aktivitu působila prodlužující se věková hranice odchodu do důchodu. Pracovní trh také pomoci zvýšené nabídky kratších úvazků³¹ více absorboval i početně silné ročníky ekonomicky neaktivních osob. Stále významně působil i pokles nezaměstnanosti, byť role tohoto faktoru slábla³². Naopak dále rostl význam pracovní síly ze zahraničí³³.

Graf č. 14 Počet zaměstnaných ve vybraných odvětvích a celkový počet zaměstnanců (dle národních účtů, sezónně očištěno, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ (národní účty)

Míra zaměstnanosti ve věku 15 až 64 let se již blížila hranici 75 %.

Vzhledem k tomu, že četnost obyvatel ve věku 15 až 64 let po roce 2008 v ČR setrvale klesá, byl rostoucí počet zaměstnaných tažen efektem silící participace. Míra zaměstnanosti 15- až 64letých se meziročně zvýšila o 1,4 p. b. a ve 2. čtvrtletí již

³⁰ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

³¹ Ve 2. čtvrtletí 2018 se počet zaměstnaných pracujících na kratší úvazek meziročně zvýšil o 20 tis. V drtivé většině k tomu přispěli lidé ve věku 65 a více let a také osoby ve skupině 25–29 let. I přesto patřílo Česko nadále v rámci EU mezi čtvrtinu států s nejnižším podílem osob v produktivním věku pracujících na zkrácené úvazky.

³² Dle dosud nejaktuálnějších sezónně neočištěných údajů z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) o tocích na pracovním trhu přešlo mezi 4. čtvrtletím 2017 a 1. čtvrtletím 2018 ze stavu nezaměstnaných do zaměstnaných 31 tis. osob (o rok dříve téměř 40 tis.). Naopak ze stavu ekonomicky neaktivních směrem k zaměstnaným zamířilo 44 tis. osob (obdobně jako na počátku roku 2017).

³³ Dle předběžných údajů demografické statistiky se v 1. pololetí 2018 počet přistěhovalých do ČR meziročně navýšil o více než třetinu. Kladné saldo zahraničního stěhování (17,7 tis.) bylo v tomto období roku nejvyšší za posledních devět let.

atakovala 75% hranici, čímž přiblížila ČR k první pěti zemí EU s nejvyšší zaměstnaností. Pokračoval svižnější růst zaměstnanosti žen než mužů³⁴. Míra zaměstnanosti meziročně vzrostla ve všech věkových skupinách (vyjma osob do 25 let).

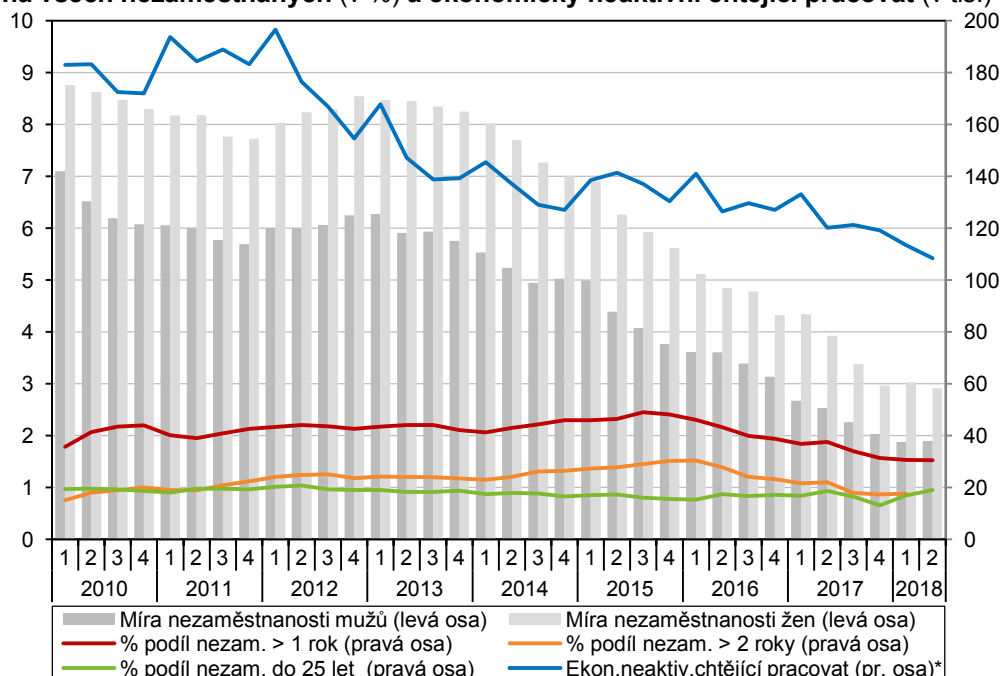
K meziročnímu růstu zaměstnanosti letos přispěli téměř výhradně jen zaměstnanci. Ze všech odvětví zajistily více než dvě třetiny přírůstu služby.

Na rozdíl od první poloviny loňského roku byl letošní růst zaměstnanosti v ekonomice tažen téměř výhradně lidmi v zaměstnaneckém postavení. Počet sebezaměstnaných stagnoval³⁵, neboť jejich mírný růst ve zpracovatelském průmyslu, nemovitostech či uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství byl kompenzován meziročním poklesem v ostatních odvětvích služeb, ve stavebnictví a v primárním sektoru. Z pohledu odvětví přispěl v 1. pololetí 2018 k růstu celkové zaměstnanosti (+96 tis. meziročně) nejvíce terciární sektor (+67 tis.), tedy obdobně jako v předchozích dvou letech. Stav pracovníků rozšiřovala všechna odvětví služeb, jen v peněžnictví a pojišťovnictví stagnovaly (zaměstnanost v tomto odvětví mírně oscilovala již šest let v řadě). Nejvíce se dařilo informačním a komunikačním činnostem (+4,4 %) a činnostem v oblasti nemovitostí (+3,3 %). Pracovníky nabíralo i váhově významné odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+1,7 %). K růstu sektoru služeb nejvíce přispěla odvětví s dominancí veřejných institucí (+2,6 %), v nichž sílila zaměstnanost ve vzdělávání i v oblastech souvisejících s bezpečností státu.

Navzdory obtížím při nábore pracovníků zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu rostla. Míst nadále ubývalo ve stavebnictví i těžebním průmyslu.

Mimo oblast služeb přetrvávala silná poptávka po lidských zdrojích i ve zpracovatelském průmyslu. Navzdory potížím s obsazováním pracovních pozic zde zaměstnanost vzrostla o 2,3 %. Redukce zaměstnanosti v nezpracovatelských oborech průmyslu se letos zastavila. Přispělo k tomu zmírnění úbytku míst v těžbě a dobývání při současném zrychlení růstu zaměstnanosti v energetice i v oblasti vodního hospodářství a nakládání s odpady. Naopak v odvětví zemědělství, lesnictví a rybařství, podobně jako ve stavebnictví, pracovníků mírně ubylo. Při minimálním pohybu v zaměstnaneckém segmentu o tom v obou případech rozhodl meziročně nižší počet sebezaměstnaných.

Graf č. 15 Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen, podíl vybr. skupin osob na všech nezaměstnaných (v %) a ekonomicky neaktivní chtějící pracovat (v tis.)*

Poznámka: všechny údaje týkající se nezaměstnanosti jsou sezónně očištěny.
*Jde o osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají (a nesplňují tak podmínky ILO pro nezaměstnané), ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat.
Zdroj: ČSÚ (VŠPS – výběrové šetření pracovních sil)

³⁴ Ve 2. čtvrtletí 2018 činila dle údajů VŠPS míra zaměstnanosti u mužů 81,8 % (meziročně byla vyšší o 1,1 p. b.), u žen 67,6 % (o 1,7 p. b.).

³⁵ Údaje VŠPS indikují, že letos stagnoval počet podnikatelů se zaměstnanci i početně významnější skupina podnikatelů bez zaměstnanců.

Obecná míra nezaměstnanosti se v průběhu první poloviny roku snižovala jen nepatrně. Nadále však ubývalo dlouhodobě nezaměstnaných.

Data z VŠPS naznačují, že obecná míra nezaměstnanosti (nejnižší v historii samostatné ČR) se v 1. polovině roku 2018 pohybovala již blízko svého dna. Dle sezónně očištěných údajů se počet nezaměstnaných mezi 1. a 2. čtvrtletím snížil jen o 3 tis (obdobného výsledku bylo dosaženo i v prvních třech měsících roku). V červnu bylo bez práce 2,9 % ekonomicky aktivních žen, resp. 2,0 % mužů ve věku 15 až 64 let. Meziročně se míra nezaměstnanosti snižovala u žen dvakrát vyšším tempem než u mužů (u nichž je potenciál další redukce nezaměstnanosti patrně již výrazně omezený). Nižší počet nezaměstnaných byl ve 2. čtvrtletí z drtivé většiny výsledkem menší četnosti osob, jež byly bez práce déle než rok (ta se snížila o 24 tis na 36 tis). Jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných klesl na 30 % (nejníže od roku 2009) a byl bezmála o třetinu slabší než v celé EU. Tento vývoj v ČR ale vede také k tomu, že se mezi dlouhodobě nezaměstnanými stále výrazněji prosazují osoby s minimálními či obsoletními pracovními zkušenostmi³⁶. Silnou absorpční schopnost pracovního trhu dokládá i pokles ekonomicky neaktivních osob, které nepracují, aktivně práci nehledají, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat. Ve 2. čtvrtletí jich bylo 108 tis., nejméně v historii sledování. Jen necelá třetina z nich ale byla schopna rychle nastoupit do zaměstnání, často jde přitom o lidi se specifickými nároky na pracovní úvazky.

Počet ekonomicky neaktivních chtějících pracovat dosáhl minima za dobu sledování.

Nabídka volných míst prostřednictvím ÚP ustavila z pohledu absolutní výše i dynamiky nové rekordy.

V průběhu června překonala nabídka volných pracovních pozic prostřednictvím úřadů práce (ÚP) poprvé v historii jejich fungování 300tis. hranici. Rekordní byl i meziměsíční přírůstek (18,3 tis.), částečně ovlivněný i příznivým počasím. Navzdory sezónním vlivům se nabídka míst meziměsíčně rozšiřuje nepřetržitě od konce roku 2016. Přírůstek volných míst byl však z pohledu kvalifikačních nároků i regionů značně nerovnoměrný³⁷. Prohloubila se tak disproporce mezi skladbou nabízených míst a registrovanými uchazeči o práci. Z makropohledu však přetrvával příznivý vývoj, neboť počínaje letošním dubnem celkový počet volných míst již převýšil četnost uchazečů. Obdobná situace panovala na konci června téměř ve dvou třetinách okresů ČR³⁸. Největší šanci na nalezení místa měli bez ohledu na kvalifikaci manuální pracovníci (obsluha strojů, řemeslníci a opraváři či pomocní pracovníci), resp. lidé se základním vzděláním a vyučením. Naopak u maturantů a vysokoškoláků registrovaných na ÚP stavy nezaměstnaných nadále počty pro ně nabízených míst převyšovaly.

Přibývala hlavně místa s nízkými nároky na kvalifikaci. Disproporce mezi volnými místy a uchazeči o práci se tak prohloubila.

Česko si nadále udržovalo výsadní pozici mezi státy EU v míře nezaměstnanosti i míře volných pracovních míst.

Míra volných pracovních míst vzrostla meziročně o polovinu a ve 2. čtvrtletí se rovnala 5,4³⁹. Česko s výrazným odstupem (před Belgií a Německem) vévodilo všem státům EU⁴⁰. Čelní pozici si ČR udržuje i v míře nezaměstnanosti – a to již bezmála tři roky. Nezaměstnanost se snižovala napříč všemi státy Unie. Oproti 2. čtvrtletí 2017 klesla nejvíce na Kypru (o 3,3 p. b. meziročně) a v Chorvatsku (2,4 p. b.), i tak šlo stále o nejvíce zasažené ekonomiky (v rámci států, které vstoupily do EU po roce 2000). Z větších států zaznamenalo výraznější posun Španělsko (ze 17,2 % na 15,3 %), naopak v Itálii a Francii klesla nezaměstnanost jen mírně (o 0,4 p. b.). Z největších ekonomik držely příznivé postavení Německo (3,5 %) i Velká Británie (4,0 %). Míra nezaměstnanosti v celé EU byla (shodně jako v ČR) meziročně o 0,8 p. b. nižší a činila 6,8 %. Poprvé se tak vyrovnala svému minimu z roku 2008. V zemích současné eurozóny se ale stále držela o celý 1 p. b. nad minimem předchozího období konjunktury (7,2 %). V některých zemích s příznivým stavem či vývojem celkové nezaměstnanosti přetrvávají strukturální problémy, např. s dlouhodobou nezaměstnaností (Slovensko, Bulharsko, Belgie) či zapojením mladých na pracovním trhu (Chorvatsko, Portugalsko).

Nezaměstnanost meziročně klesla ve všech státech Unie, v mnohých z nich však přetrvávají strukturální problémy.

³⁶ V 1. čtvrtletí 2018 bylo téměř 30 % všech dlouhodobě nezaměstnaných bez práce déle než čtyři roky.

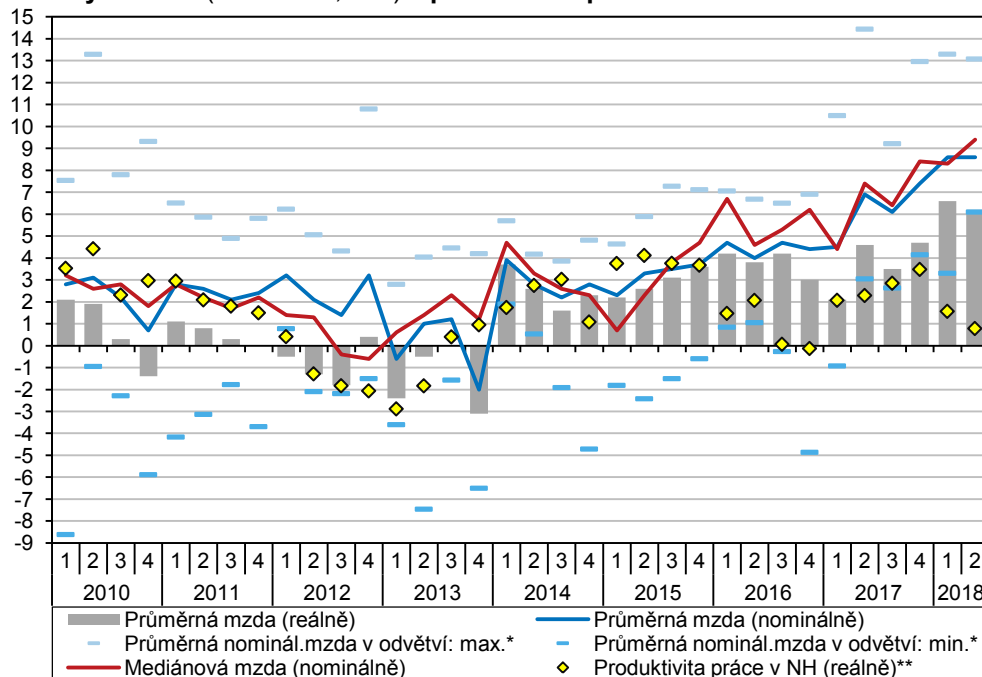
³⁷ Z celkového přírůstku míst mezi letošním a loňským červnem (118 tis.) jich 81 % připadlo na pozice, na které postačovalo maximálně základní vzdělání, naopak jen 2,5 % míst vyžadovalo terciární vzdělání. Celková nabídka míst se nejvíce rozšiřovala v krajích s podprůměrnou nezaměstnaností – jen na Prahu, Středočeský, Plzeňský a Pardubický kraj připadaly skoro dvě třetiny celorepublikového nárůstu míst.

³⁸ Více než 2,5 uchazeče na volné místo registrovaly ÚP na konci letošního června již jen ve čtyřech okresech – Karviná (5,8), Most (4,1), Ústí nad Labem (4,0) a Jeseník (3,4).

³⁹ Jde o podíl volných pracovních míst na celkovém počtu míst (volných i obsazených). Není zahrnuto odvětví zemědělství, lesnictví a rybnářství.

⁴⁰ Srovnání nezahrnuje Dánsko, Francii, Itálii a Maltu, za něž nejsou údaje dlouhodobě dostupné.

Graf č. 16 Průměrná hrubá měsíční mzda, rozpětí jejího tempa mezi odvětvími*, mzdový medián (meziročně, v %) a produktivita práce**

*Odvětví s relativně nejvyšším, resp. nejnižším meziročním tempem průměrné mzdy. Na přelomu let 2012 a 2013, resp. 2013 a 2014 nebyly vzhledem k nestandardnímu průběhu zahrnuta odvětví energetiky a peněžnictví i pojišťovnictví.
**Podíl sezónně neočištěného HDP a zaměstnanosti (v pojetí národních účtů). Zdroj: ČSÚ

Tempo růstu průměrných nominálních mezd nadále rostlo a dosáhlo desetiletého maxima.

Tempo růstu průměrné nominální mzdy se nadále zvyšovalo. V 1. i 2. čtvrtletí činilo dle podnikových statistik shodně 8,6 % a bylo nejvyšší za posledních deset let⁴¹. Faktory stojící za mzdovou dynamizací zůstávají v posledních čtvrtletích shodné (dobré hospodářské výsledky firem, převažující pozitivní očekávání v klíčových odvětvích ekonomiky, sílící nedostatek disponibilních zaměstnanců a z něj plynoucí konkurenční tlak, pravidelné navyšování minimální mzdy s dopadem i na výši zaručené mzdy). Zatímco v předchozích třech letech byl typickým rysem vývoje silný růst průměrných výdělků v odvětvích s velmi nízkou mzdovou úrovní, letos se jako zásadní ukázala silná mzdová dynamika mezd v odvětvích s dominancí veřejných institucí.

Mzdový růst akceleroval ve všech odvětvích s dominancí veřejných institucí. Naopak ve zpracovatelském průmyslu rostl jen mírně vyšším tempem než vloni.

Že se obě tendence zčásti prolínají, dokládá odvětví kulturní, zábavní a rekreační činnosti (s růstem mezd v 1. pololetí o 13,2 %). Nejvýrazněji zrychlilo růstové tempo mezd ve vzdělávání (12,4 %, o rok dříve 4,9 %). Mimo veřejné služby následovaly s výraznějším odstupem ostatní odvětví služeb, kde byl relativně slabší růst průměrných výdělků (typicky mezi 6 až 8 %) většinou doprovázen svižným růstem zaměstnanosti. Ve zpracovatelském průmyslu růst průměrných mezd zrychlil jen mírně (na 7,8 % z loňských 6,5 %), poprvé za posledních šest let zde objem vyplacených mezd zaostal za tempem v celé ekonomice. Ten naopak v nejmenší odvětvové sekci – těžbě a dobývání – poprvé po pěti letech vzrostl (zásluhou vysokého tempa průměrných mezd: 9,4 %). Přestože růst výdělků v peněžnictví a pojišťovnictví zaostal za tempem v celé ekonomice již čtvrtým rokem v řadě, stále šlo o odvětví s nejvyšší úrovní průměrných hrubých měsíčních mezd (57 tis., 3,1krát vyšší než v ubytování, stravování a pohostinství). Mzdová diferenciacie mezi odvětvími či regiony se mírně snižovala. Mediánová mzda se ve 2. čtvrtletí meziročně zvýšila o 9,6 % (u žen dokonce o 10,1 %). Předstih růstu mediánové mzdy nad tempem průměrné mzdy přetrvává s drobnými výkyvy již tři roky. Pozitivní také bylo, že kupní síla mezd silně rostla. Za celé pololetí byla meziročně vyšší o 6,4 % a dosáhla nejlepšího výsledku za posledních 15 let.

Relativní mzdové rozdíly mezi odvětvími či regiony se mírně snížily.

⁴¹ Objem vyplacených mezd (zohledňující i vývoj počtu zaměstnanců) byl letos oproti 1. pololetí 2017 vyšší o 10,8 %. V rámci 1. pololetí šlo o nejvyšší nominální růst v celé srovnatelné časové řadě (počínaje rokem 2000).

7. Měnové podmínky

Pokračovalo navyšování měnověpolitických sazeb.

Ve 2. čtvrtletí 2018 uplynul rok od ukončení kurzové intervence. Postupný přechod ke standardnímu pojetí monetární politiky pokračoval a reakcí na zrychlení inflace a možné přehřívání ekonomiky bylo zvýšení měnověpolitických sazeb k 28. 6. Dvoutýdenní repo sazba byla zvýšena o 0,25 p. b. na 1,00 % a lombardní sazba o 0,50 p. b. na 2,00 %. Kurz koruny vůči euro ve 2. čtvrtletí započal na úrovni přibližně 25,30⁴² korun za euro. Od dubna však postupně oslaboval a ke konci června těsně překonal 26 korun.

Výraznější roli než dříve v peněžní zásobě získaly repo operace.

Růst množství peněz v ekonomice v letošním roce zpomalil v porovnání s loňským dvouciferným tempem. Výrazně pomaleji narůstal objem oběživa a jednodenních vkladů, které v posledních letech dynamice peněžní zásoby vévodily. Na druhou stranu, od začátku roku můžeme sledovat výrazný nárůst vkladů s dohodnutou splatností do 2 let. Za prvních šest měsíců roku jejich objem narostl o 30,5 %. Poměrně výraznou roli v 1. pololetí začaly hrát repo operace, jejichž objem ke konci června tvořil 2,9 % z celkové peněžní zásoby (129,6 mld. korun). Od ledna do června letošního roku tato položka narostla o 44,1 mld. korun.

Narůstaly i měnověpolitické sazby a výnosy na dluhopisech.

Postupný růst měnověpolitických sazeb tlačil vzhůru i úrokové sazby na mezibankovním trhu. Tříměsíční sazba PRIBOR zareagovala zvýšením na 0,9 % již v únoru, posun repo sazby jí pak dal další impuls a v červnu vyskočila na 0,93 % (jde o průměr ovlivněný až posledními dvěma červnovými dny, lepší obrázek dává červencová hodnota 1,18 %). Podobnou dynamiku v 1. pololetí vykazovaly všechny mezibankovní sazby. Výnosy státních dluhopisů rovněž rostly bez ohledu na splatnost. Krátkodobé dluhopisy od konce minulého roku zvýšily úrokové sazby o 0,7 p. b. na 0,89 %, u střednědobých dosáhlo navýšení 0,73 p. b. na 1,41 % a nejnižší byl posun u dluhopisů s dlouhodobou splatností – 0,64 p. b. na 2,14 %.

Změny na mezibankovním trhu se však nepromítaly do vývoje na klientských účtech, zejména těch běžných.

Růst mezibankovních sazeb se výrazněji nepromítal do prostředí na klientských účtech. Průměrné úročení na běžných účtech domácností v 1. pololetí činilo 0,05 %, což lze považovat za úroveň technické nuly, a v podstatě se neměnilo poslední dva roky. Podobně se vyvíjely úrokové sazby na běžných účtech nefinančních podniků. Jiná situace je u vkladů s dohodnutou splatností. U nich došlo na počátku roku 2018 k navýšení úrokových sazeb oproti úrovni minulého roku, dále však úročení spíše stagnovalo. Prakticky nulové úročení na jednodenních vkladech vedlo k poklesu objemu uložených prostředků nefinančních podniků na nich. Za celé 1. pololetí to bylo 36,4 mld. korun. Naopak objem vkladů s dohodnutou splatností se od ledna do června navýšil o 18,0 mld. korun. Domácnosti své prostředky směřovaly spíše na jednodenní vklady – jejich objem se navýšil o 103,9 mld.

Domácnostem zlevnily spotřebitelské úvěry.

Na úrokové sazby na úvěrech pro domácnosti působily dva protikladné faktory. Úrokové sazby na úvěrech na spotřebu v první polovině roku pokračovaly v klesajícím trendu a ve 2. čtvrtletí bylo průměrné úročení na 8,53 %. Na druhé straně, úrokové sazby na úvěrech na koupi nemovitosti se od začátku roku mírně zvyšovaly. Ve 2. čtvrtletí se průměrné úročení udržovalo na úrovni 2,62 %. Objem poskytnutých spotřebitelských úvěrů od ledna do června vzrostl o 9,4 mld. korun, což je více než ve stejném období minulého roku. Naopak objem úvěrů na bydlení během 1. pololetí narostl méně než v minulém roce (44,5 mld. korun). Počet nových smluv v 1. pololetí dosáhl 93,1 tisíc. To je o 8,1 % méně než loni. Celkové zadlužení domácností ke konci června dosáhlo 1 651,5 mld. korun a od počátku roku se

⁴² Kurzy devizového trhu vyhlášené ČNB v pracovních dnech. Není-li uvedeno jinak, jsou veškeré údaje převzaty z databáze ARAD České národní banky.

zvýšilo o 53,6 mld. Hlavní vliv mělo stále zadlužení kvůli bydlení, jeho meziroční růst se však letos mírně zpomalil oproti loňsku. Naopak zadlužení na spotřebu rostlo silněji.

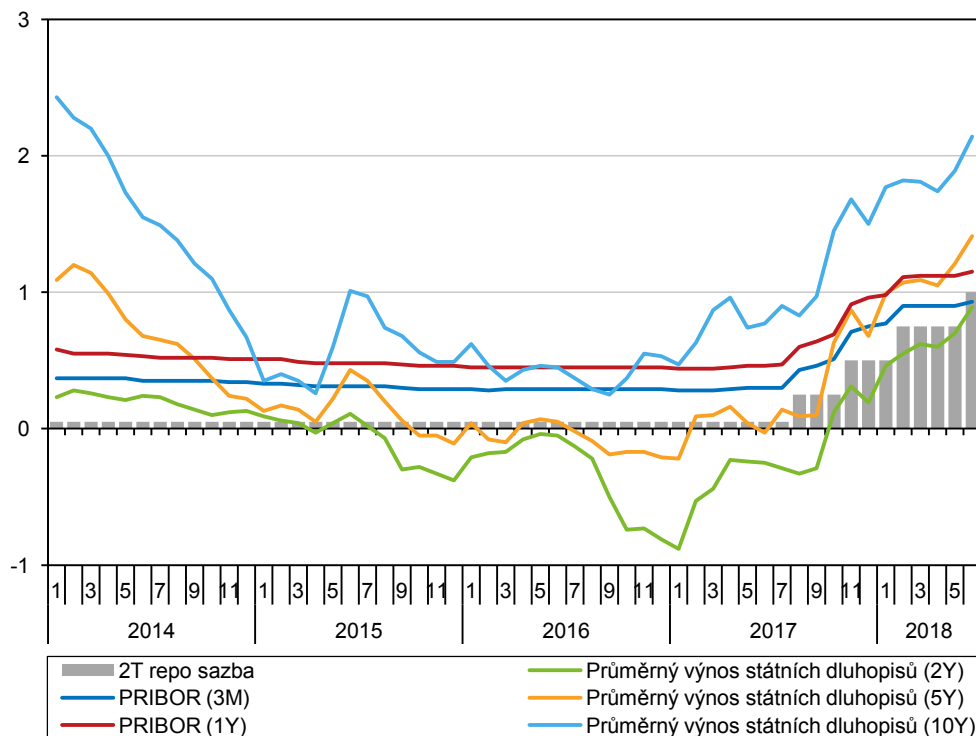
Úrokové sazby na úvěrech pro podniky zatím výrazněji nerostly.

Pro firmy úroky na úvěrech v 1. pololetí spíše kolísaly. Od ledna do dubna bylo možné pozorovat mírně růstové tendence, v následujících měsících však sazby klesaly. Růstový trend se po celé pololetí projevoval u úvěrů do 7,5 mil. korun. Od ledna do konce června došlo k posunu průměrného úročení vzhůru o 0,35 p. b. na 3,67 %. Popsaná dynamika celkového růstu úrokových sazeb se projevovala u vyšších objemů úvěrů, nejvýrazněji u těch nad 30 mil. korun. Ke konci června se jejich průměrné úročení pohybovalo na 2,33 %. Celkově se zvýšil objem úvěrů a pohledávek nefinančních podniků od ledna do června o 43,0 mld. korun (4,2 %). Rostly zejména střednědobé úvěry. Jejich objem se zvýšil od ledna do června o 19,8 mld. (10,0 %). Výraznější byl rovněž nárůst objemu úvěrů a pohledávek v cizí měně. Celkově se za 1. pololetí zvýšil o 20,7 mld. (6,9 %). Poměrně vyrovnaný byl přitom růst objemu jednotlivých splatností úvěrů v cizí měně.

Vývoj úvěrů v jednotlivých odvětvích zrcadlil celkový ekonomický vývoj.

Dynamika vývoje úvěrů podle jednotlivých odvětví do značné míry odrážela celkový ekonomický vývoj. Nejvýraznější byl nárůst úvěrů pro peněžnictví a pojišťovnictví (62,4 mld., 24,0 % od ledna do června). Výrazné oživení však nastartovalo růst objemu úvěrů ve stavebnictví (7,7 mld. korun, 17,7 %). Ve zpracovatelském průmyslu se objem úvěrů zvýšil o 18,4 mld. korun (7,0 %). Již v minulém roce se ukázaly zvýšené nároky zrychlené ekonomiky na odvětví dopravy a skladování. Za 1. pololetí 2018 se rovněž výrazně zvýšil objem úvěrů v tomto odvětví (2,8 mld. korun, 5,9 %). V 1. pololetí naopak poklesl jejich objem ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a vzduchu o 14,4 mld. korun (-10,3 %). Pokračoval rovněž dlouhodobý pokles objemu úvěrů v těžbě a dobývání (-3,2 mld., -28,5 %).

Graf č. 17 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

8. Státní rozpočet

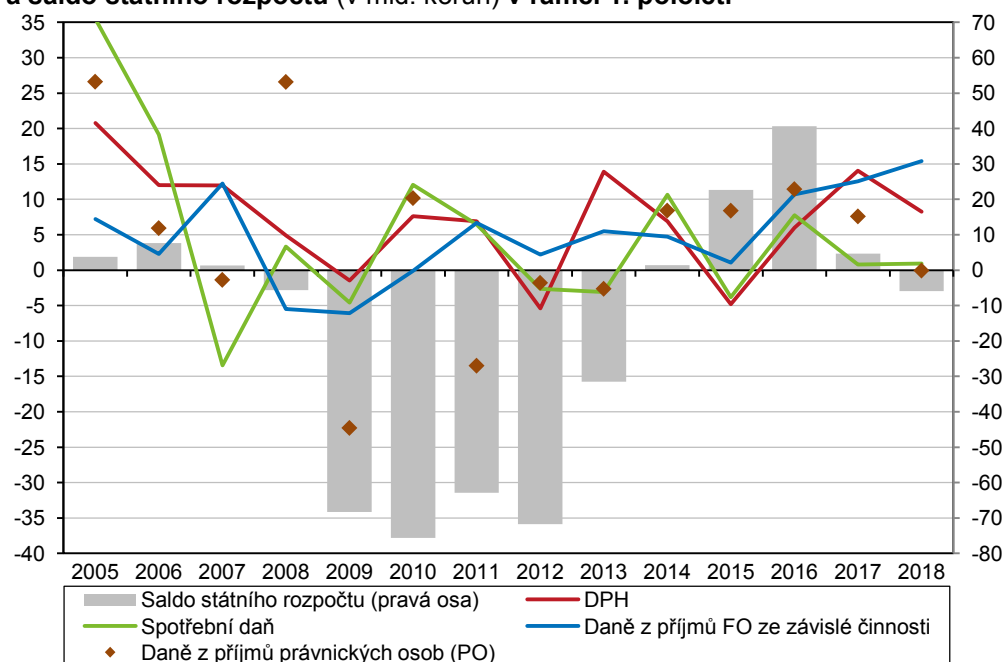
Saldo státního rozpočtu se vlivem slabší bilance ve 2. čtvrtletí propadlo do mírného deficitu. Pololetní saldo bylo nejslabší za posledních pět let.

V první polovině letošního roku skončil státní rozpočet (SR)⁴³ mírným schodkem ve výši 5,9 mld. korun⁴⁴. Rozpočtové saldo se v rámci tohoto období roku propadlo do deficitů poprvé za posledních pět let. Podepsala se na tom tradičně slabší bilance hospodaření během 2. čtvrtletí, neboť za první tři měsíce roku docílil SR přebytku (16,3 mld.). Na hospodaření státu měl i přes náznaky zpomalování klíčový vliv ekonomický růst, jakož i výrazná nerovnoměrnost čerpání prostředků z evropských fondů (byť se letos zřejmě odrazila v menším rozsahu nežli v předešlých čtyřech letech)⁴⁵. Projevil se ale také vliv akcelerace běžných výdajů SR, které letos vzrostly již o 8,4 %, nejsilnějším meziročním tempem za posledních dvanáct let. Saldo SR, tvořící klíčovou složku deficitu či přebytku hospodaření sektoru vládních institucí, činilo v relaci k nominálnímu HDP v 1. pololetí -0,2 %.

Tempo růstu celostátního výběru všech daňových příjmů oproti silným rokům 2016 i 2017 letos zvolnilo.

K posílení pololetních příjmů SR (o 8,5 % meziročně) přispěl nejen vyšší výběr daní, ale na rozdíl od loňského roku i růst nedaňových příjmů tažených intenzivnějším přílivem prostředků z EU. Nejednalo se o důsledek zrychlení čerpání evropských fondů v předchozích měsících, ale o dobíhající platby vztahující se k již skončenému programovému období⁴⁶. Celostátní výběr daňových příjmů dokumentující vliv kondice ekonomiky i efektivitu výběru daní, meziročně posílil (bez pojistného) o 6,2 % (v první polovině let 2016 i 2017 však převyšoval 9% hranici). Ve vysoké loňské základně se projevil nejen vliv vrcholící konjunktury, ale patrně i dopad kontrolních opatření zavedených na straně výběru daně. Vyšší výběr daní byl letos tažen hlavně inkasem daně z přidané hodnoty (DPH) a daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti.

Graf č. 18: Celostátní inkasa vybraných daňových příjmů (meziročně v %) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun) v rámci 1. pololetí

Zdroj: MF ČR

⁴³ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

⁴⁴ Výši salda ovlivňovaly i některé nepravdivé transfery. Šlo zejména o letošní výdaj na doplnění pojistných fondů EGAP (4,3 mld.) a loňský převod 5,8 mld. korun z účtů privatizace na krytí schodku důchodového účtu (tento příjem SR se letos neuskutečnil).

⁴⁵ Dle propočtů MF ČR dosáhlo saldo SR očištěné na příjmové i výdajové straně o prostředky na programy z rozpočtu EU a Finančních mechanismů (EHP a Norské fondy, Program švýcarsko-české spolupráce) v 1. pololetí 2018 -28,8 mld. korun (o rok dříve -13,2 mld.).

⁴⁶ Jednalo se o inkaso v prvních dvou měsících roku ve výši bezmála 20 mld. korun, které představovalo část závěrečných plateb vztahujících se k programovému období 2007–2013. Bez této mimořádné platby by byl objem přijatých prostředků z rozpočtu EU (vč. FM) za celé 1. pololetí 2018 naopak meziročně o 1 mld. korun nižší.

<p>Po postupném vyprchávání mimořádných růstových faktorů se vývoj inkasa DPH začal opět sblížovat s vývojem výdajů na konečnou spotřebu.</p>	<p>Celostátní výběr objemově dominantní daně (DPH) vzrostl o 8,2 % (na úrovni SR jen o 4,9 %) ⁴⁷. Z rekordního tempa zaznamenaného v 1. pololetí 2017 (14,2 %) značně slevil. V průběhu 2. čtvrtletí 2018 však efekt nestandardně vysoké základny ⁴⁸ postupně vyprchával a dynamika výběru DPH se výrazněji sblížovala s vývojem výdajů na konečnou spotřebu domácností či vlády. Souhrnný růst inkasa spotřebních daní zůstal letos (shodně jako v loňském 1. pololetí) těsně pod 1 %. Mírný růst výběru váhově dominantní spotřební daně z minerálních olejů (o 1,8 %) vykompenzoval menší, ale rozpočtem očekávaný výpadek příjmů u daně z tabákových výrobků (-1,1 %) ⁴⁹. Robustnějšímu růstu výběru daně z minerálních olejů (v souvislosti s efektem příznivého ekonomického vývoje na rostoucí mobilitu podpořeným i teplým počasím) bránily administrativní a cenové vlivy ⁵⁰. Zatímco dosavadní letošní výběr klíčových položek spotřební daně kopíruje rozpočtová očekávání, u DPH za nimi mírně zaostával.</p>
<p>Výběr klíčových položek spotřební daně zůstal vlivem protichůdně působících faktorů bez výraznějších změn.</p>	<p>Objem vybrané daně z příjmu právnických osob v 1. pololetí meziročně stagnoval. Náznaky zpomalení růstu, související s nižší ziskovostí podniků zejména vlivem silících mzdových nákladů, byly patrné již během loňského roku. Vzhledem k tomu, že celoroční úhrada daně od největších plátců se projevuje nejen v červnu, ale i v červenci, je vhodnější tuto daň srovnávat v kumulaci za prvních sedm měsíců v roce. V tomto případě činil meziroční růst inkasa 2,6 % (blížil se tak rozpočtově očekávané dynamice). Zároveň byl ale nejslabší za posledních pět let (resp. od konce poslední recese).</p>
<p>Výběr korporátní daně zvolnil na nejnižší tempo od konce poslední recese.</p>	<p>Objem vybrané daně z příjmu právnických osob v 1. pololetí meziročně stagnoval. Náznaky zpomalení růstu, související s nižší ziskovostí podniků zejména vlivem silících mzdových nákladů, byly patrné již během loňského roku. Vzhledem k tomu, že celoroční úhrada daně od největších plátců se projevuje nejen v červnu, ale i v červenci, je vhodnější tuto daň srovnávat v kumulaci za prvních sedm měsíců v roce. V tomto případě činil meziroční růst inkasa 2,6 % (blížil se tak rozpočtově očekávané dynamice). Zároveň byl ale nejslabší za posledních pět let (resp. od konce poslední recese).</p>
<p>Vývoj na pracovním trhu se příznivě promítl do inkasa DPFO ze závislé činnosti. To vzrostlo meziročně o rekordních 15,4 %.</p>	<p>Celostátní výběr daně z příjmů fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti nadále sílil. Zatímco v první polovině loňského roku rostl o 12,6 %, letos již o 15,4 % (meziroční tempa byla letos v obou čtvrtletích shodná). Podobné tempo se naposledy objevilo ve 2. čtvrtletí konjunkturálního roku 2007. V současné dynamice inkasa se projevuje nejen dopad rekordního počtu pracujících i akcelerující průměrné mzdy (vlivem tržních faktorů i navyšování minimální mzdy), ale i daňová politika státu (zvýšená podpora rodin s dětmi). Inkaso DPFO ze samostatné výdělečné činnosti (placené plátcí) zůstalo na konci pololetí kladné již třetím rokem v řadě (letos +0,7 mld. korun). Zároveň však bylo meziročně o polovinu nižší ⁵¹. Pod úrovní loňského roku se nacházelo inkaso i v 1. čtvrtletí (před ročním zúčtováním záloh na základě podání daňových přiznání). Navzdory dlouhodobějšímu růstu ekonomiky i mírnému navyšování počtu podnikajících osob zatím zůstává výběr této daně za rozpočtovým očekáváním. Inkaso DPFO plynoucí z kapitálových výnosů bylo meziročně o téměř osminu vyšší (v loňském roce přitom výběr meziročně mírně klesal), pozitivní dopad na příjmy SR byl však vzhledem k nízké váze této daně prakticky zanedbatelný.</p>
<p>Růst celkových výdajů SR letos akceleroval na desetileté maximum. Stály za tím jak vyšší běžné výdaje, tak i zrychlené čerpání prostředků z rozpočtu EU....</p>	<p>Tempo meziročního růstu celkových výdajů SR v 1. pololetí výrazně zrychlilo (na 10,2 %, o rok dříve jen 2,5 %) a dosáhlo v tomto období roku desetiletého maxima. Výdaje sílily i v průběhu roku 2018 (v 1. čtvrtletí +8,7 %, ve 2. čtvrtletí +11,5 %). Pololetní růst celkových výdajů byl tažen primárně běžnými výdaji, z pětiny však přispěly i investice. Propad investic se tak po dvou letech zastavil. Jejich letošní objem (33 mld. korun) převýšil loňskou skutečnost o bezmála 13 mld. (v samotném 1. čtvrtletí jen o 5,5 mld.).</p>

⁴⁷ Od ledna 2018 vstoupila v platnost změna rozpočtového určení daní, která snížila podíl státního rozpočtu na celostátním výnosu DPH z 69,68 % na 67,5 % ve prospěch podílu obcí.

⁴⁸ Šlo zejména o vliv zavedení kontrolních hlášení a elektronické evidence tržeb – hlavně její druhé vlny (účinné od dubna 2017 pro maloobchod, velkoobchod). V dubnu 2018 tak výběr DPH již narázel na vyšší srovnávací základnu a jeho meziroční růst se po šestnácti měsících zastavil (-2,6 %). V následujících měsících se sice růst DPH obnovil, ale dosahoval slabších temp než na počátku roku 2018.

⁴⁹ Mírný pokles výběru této daně patrně souvisí s přijetím protikuřáckého zákona (platného od června 2017). Jeho dopad na omezení spotřeby cigaret, popř. přesun spotřeby k alternativním produktům – např. elektronickým cigaretám – se tak prozatím ukazuje jako rozpočtově významnější nežli vliv opětovného navýšení sazeb z tabákových výrobků (platného od ledna 2018).

⁵⁰ Jde o tzv. zelenou naftu umožňující vrácení této daně v oblasti živočišné prvovýroby. Tento odpočet se v letošním roce (na rozdíl od loňska) projevuje již v plné výši. Na spotřebu benzínu a motorové nafty mohly mít zčásti negativní vliv i rostoucí ceny. Zatímco v první polovině roku 2017 spotřebitelské ceny PHM klesaly, letos tomu bylo naopak. Průměrná červencová cena motorové nafty (32,4 Kč/l) byla nejvyšší od července 2015, cena benzínu Natural 95 (33,1 Kč/l) dokonce od prosince 2014.

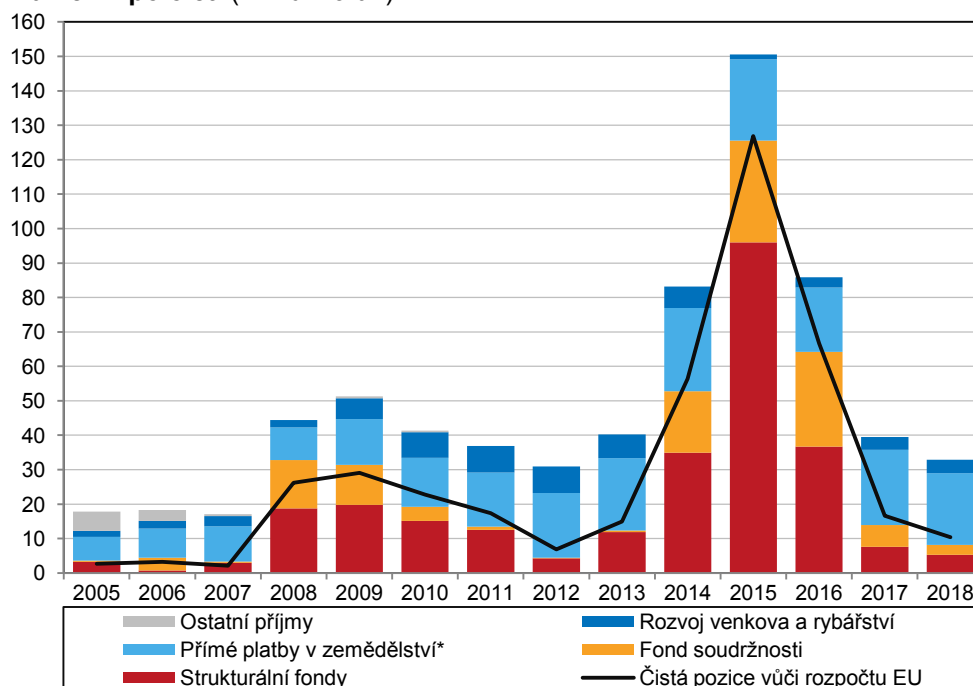
⁵¹ Vzhledem k relativně nízkému objemu této daně je její meziroční srovnání velmi citlivé na změny v možnostech daňových odpočtů (slevy na druhého z manželů a daňového zvýhodnění na děti).

... velmi nízké čerpání investic ze SR na výhradně národní projekty ale přetrvávalo.

Postupné zrychlování investiční aktivity státu dokládá i aktuálnější srpnová statistika⁵². V pozadí tohoto oživení stály výdaje na společné programy ČR a EU (při objemu 22,9 mld. byly meziročně o 13,2 mld. korun vyšší). I přes dílčí zlepšení činilo pololetní čerpání všech investic SR jen 36 % celoročně rozpočtované částky. Projevuje se dosud velmi nízké čerpání financí na výhradně národní projekty (bez vztahu k EU)⁵³. Podíl investic na celkových výdajích SR činil v 1. pololetí 4,8 %. Přestože byl meziročně skoro o třetinu vyšší, šlo zároveň o druhý nejnižší podíl za posledních čtrnáct let. V konjunkturálním roce 2008 pololetní podíl investic atakoval 10% hranici.

Graf č. 19: Skladba příjmů ČR z rozpočtu EU a čistá pozice ČR vůči EU v rámci 1. pololetí (v mld. korun)

* Zahrnuje také tržní operace a veterinární opatření.

Zdroj: MF ČR

Výše čisté pozice ČR vůči EU meziročně o třetinu oslabila vlivem pomalého náběhu čerpání v oblasti strukturální a kohezní politiky.

Pomalejší náběh čerpání prostředků z rozpočtu EU v první třetině současného programového období dokládá i souhrnná čistá pozice ČR vůči EU. Kladné saldo ČR se meziročně snížilo o více než třetinu a za celé 1. pololetí činilo 10,4 mld. korun. Při srovnatelném objemu pololetních plateb do rozpočtu EU (necelých 23 mld.) bylo nižší saldo výhradně výsledkem slabších příjmů. Ty klesly o šestinu (na 32,9 mld. korun)⁵⁴. Ze struktury příjmů vyplývá, že za pomalejším čerpáním stály toky vztahující se ke strukturálním fondům a fondu soudržnosti. Platby v oblasti společné zemědělské politiky jsou naopak v posledních letech prosty výraznějších výkyvů.

Akcelerace běžných výdajů SR z velké části souvisela s navýšením mzdových prostředků pro pracovníky rozpočtové sféry.

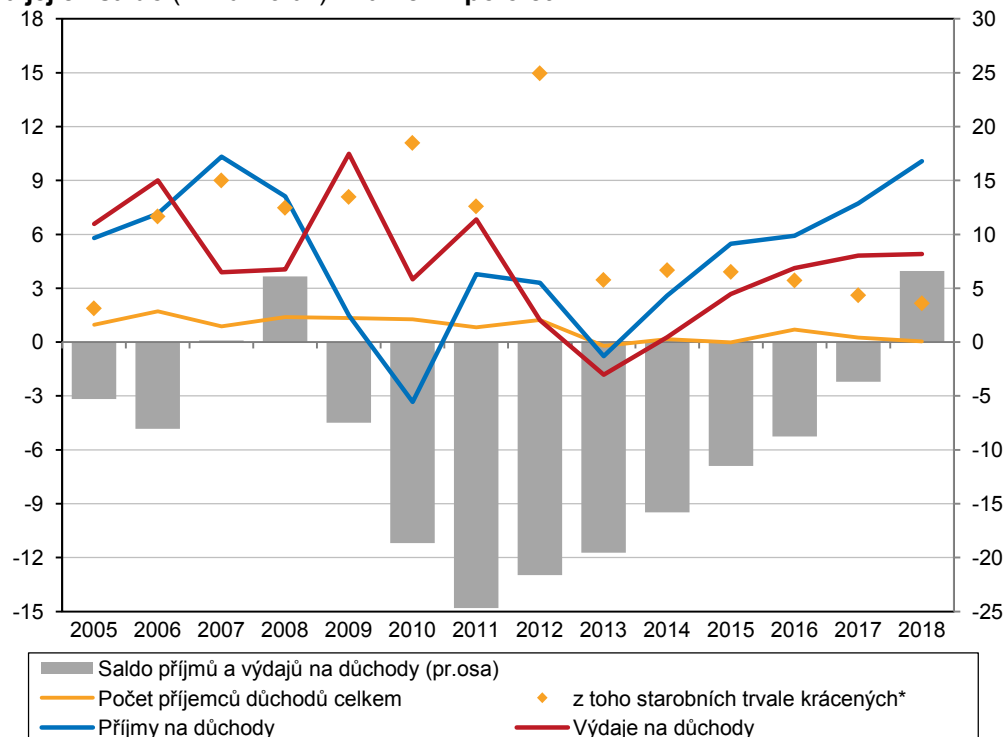
Růst běžných výdajů SR zrychloval již druhým rokem v řadě. Zatímco v 1. loňském pololetí byly tyto výdaje taženy hlavně vyššími sociálními dávkami (primární důchody), letos se na jejich meziročním růstu (+51,4 mld. korun) podílely nejvíce neinvestiční transfery územním rozpočtům (+15,9 mld., resp. růst o 18,6 %)⁵⁵. Výdaje na platy v ústředních orgánech státní správy vzrostly o sedminu, meziročně téměř dvojnásobným tempem. Vyšší výdaje souvisely primárně s navýšením platových tarifů.

⁵² Objem kapitálových výdajů SR za osm měsíců dosáhl již 48,4 mld. korun (meziročně byl vyšší o 14,1 mld.). Téměř dvě třetiny z této částky putovaly letos na financování společných programů ČR a EU (včetně společné zemědělské politiky).

⁵³ Z celoročně očekávané částky (dle schváleného SR) ve výši 54 mld. bylo za letošní 1. pololetí na tyto účely čerpáno jen 10 mld. korun.

⁵⁴ Meziroční pokles celkových příjmů ČR z EU není v rozporu s výše uvedeným tvrzením o letošním dílčím pokroku v čerpání prostředků z rozpočtu EU. Investiční výdaje SR na společné projekty ČR a EU vyjadřují objem všech předfinancovaných prostředků. Ty se teprve s určitým zpožděním projevují v celkovém vztahu ČR vůči rozpočtu EU (na příjmové straně, ve formě zpětně proplacených prostředků).

⁵⁵ Šlo o dotace na přímé náklady základních a středních škol (růst o 10,4 mld. Kč) a transfery obcím a krajům dle zákona o sociálních službách (+5,5 mld. Kč). Meziroční zvýšení souviselo především s navýšením mzdových prostředků.

Graf č. 20: Příjemci důchodů, příjmy i výdaje na důchody ze SR (meziročně v %) a jejich saldo (v mld. korun) v rámci 1. pololetí

*Jde o starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku a krácený za předčasnost po celou dobu pobírání důchodu.
Zdroj: MF, ČSSZ

Výdaje na důchody rostly bezmála o 5 %. Počet lidí pobírajících důchod stagnoval. Růst počtu příjemců trvale krácených starobních důchodů nadále oslaboval.

Výdaje na sociální dávky, tvořící více než dvě pětiny běžných výdajů SR, v 1. pololetí 2018 meziročně vzrostly o 13 mld. korun (o 0,5 mld. méně než před rokem). Více než tři čtvrtiny prostředků na sociální dávky směřovaly na důchody, na něž stát vydal o 4,9 % více. Při stagnaci počtu lidí pobírajících důchod (2,89 mil.) bylo pro vývoj výdajů zcela určující nastavení valorizace⁵⁶. Průměrná měsíční výše starobního důchodu (sólo) činila dle ČSSZ v letošním 2. čtvrtletí u mužů 13 633 korun, u žen 11 247 korun. Pozitivní bylo, že navzdory prodlužujícímu se věku pro odchod důchodu se již třetím rokem v řadě oslabuje relativní přírůstek osob s trvale kráceným starobním důchodem. Při silícím všeobecném nedostatku pracovníků se zvyšují šance na uplatnění i pro osoby v seniorském věku a pro některé z nich se možnost pracovního přivýdělku stává i atraktivní⁵⁷. Příznivá situace na pracovním trhu stimulovala růst výběru pojistného na důchody. Jeho meziroční tempo letos vyšplhalo již nad 10 % a blížilo se dosud rekordní dynamice z roku 2007. Saldo důchodového účtu⁵⁸ tak poprvé za posledních deset let skončilo přebytkem (necelých 7 mld. korun). Na celkovém pojistném na sociální zabezpečení získal stát meziročně o 23,5 mld. korun více a šlo současně o nejvýznamnější položku, jež letos přispěla k růstu celkových příjmů SR.

Růst výdajů na nedůchodové sociální dávky zrychlil zejména vlivem vyššího čerpání nemocenských dávek.

Na ostatní sociální dávky (mimo důchody) vydal SR v 1. pololetí 62 mld. korun, (meziročně o 4,8 % více, o rok dříve o 2,8 %). Jestliže v předchozích třech letech byla dynamika ostatních sociálních dávek slabší než u důchodů, letos se jejich tempa prakticky srovnala. K růstu výdajů na nedůchodové sociální dávky letos (podobně jako v předchozích třech letech) přispěly nejvíce dávky nemocenského pojištění, jejichž tempo se oproti loňsku zdvojnásobilo (na 17,4 %). To souviselo s pokračujícím růstem

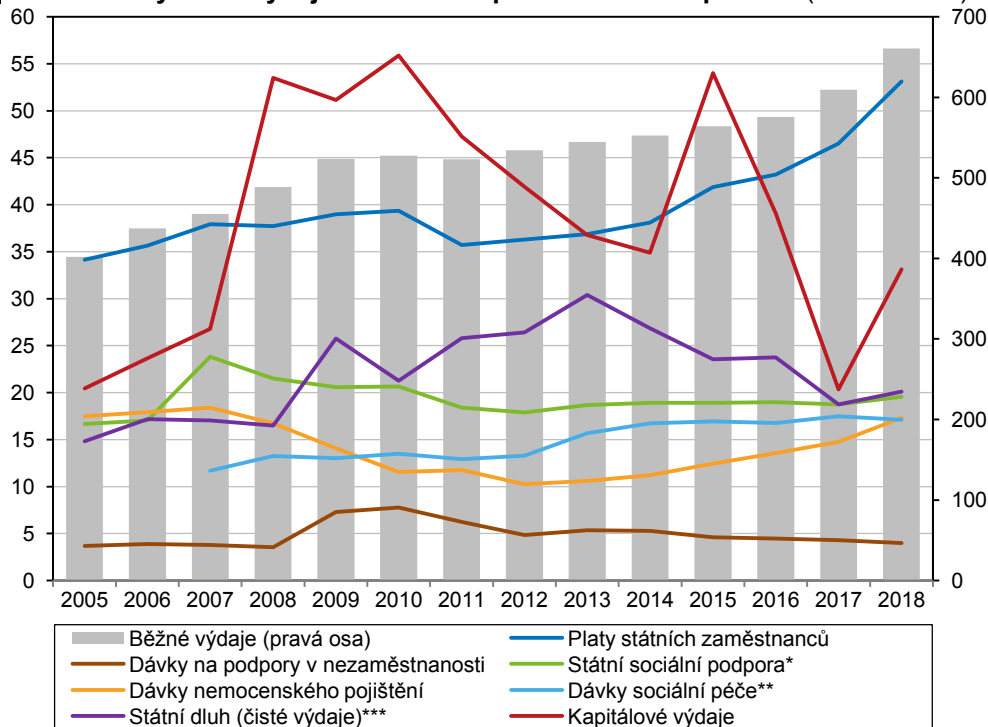
⁵⁶ Od ledna 2018 došlo ke zvýšení základní výměry důchodu o 150 Kč a procentní výměry o 3,5 % (tj. v průměru o 475 Kč měsíčně).

⁵⁷ Nepřímě to dokládají i údaje ČSÚ ze šetření v domácnostech. Míra zaměstnanosti osob ve věku 65 až 69 let se v 1. čtvrtletí 2018 rovnala 13,6 %. Meziročně vzrostla o rovně 2 p. b., za poslední čtyři roky dokonce o 4,6 p. b.

⁵⁸ Je vyjádřeno jako rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR (z předběžných údajů).

dočasné pracovní neschopnosti i vyššími průměrnými denními dávkami nemocenské (odvozenými od úrovně výdělků v předchozích měsících). Řádově menší vliv mělo silnější čerpání peněžité pomoci v mateřství (vlivem vyšší porodnosti) i letošní zavedení nových dávek (dlouhodobá ošetrovatelská péče, otcovská poporodní péče). Dále SR vydal více také na některých dávkách sociální péče – pro zdravotně postižené i na příspěvcích na péči (pro dlouhodobě nemocné).

Graf č. 21: Vybrané výdaje státního rozpočtu v rámci 1. pololetí (v mld. korun)

*Zahrnuje i dávky pěstounské péče. **Zahrnuje dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o sociálních službách. ***V čistých výdajích jsou započítány i příjmy kapitoly Státní dluh. Zdroj: MF ČR

Pokles objemu vyplacených dávek hmotné nouze se prohloubil. Klesla i výše ostatních dávek vyplacených ve vazbě na příjem domácnosti.

V ostatních druzích dávek se stále více projevovává vliv hospodářského růstu na příjmy domácností. Úspory bylo letos dosaženo na podporách v nezaměstnanosti (7,4 % meziročně)⁵⁹ i na dávkách pomoci v hmotné nouzi (28 %, za čtyři roky dokonce 50 %). Téměř o desetinu méně vydal SR v úhrnu na dávkách státní sociální podpory, které jsou vypláceny ve vazbě na příjem domácnosti (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení). Navyšoval se naopak objem váhově významných rodičovských příspěvků (+8,1 %), o pětinu více šlo meziročně i na dosud relativně okrajovou podporu pěstounské péče.

Redukce čistých výdajů na státní dluh letos již nepokračovala. Nominální výše dluhu zůstala i přes dílčí kolísání stabilizovaná.

Pokles čistých výdajů na státní dluh (započatý po roce 2013) se letos zastavil. V 1. pololetí překročily výdaje v této oblasti 20 mld. korun (meziročně vzrostly o 7 %)⁶⁰. Státní dluh čítal na konci června 1 713,5 mld. korun a proti zvýšené loňské základně⁶¹ klesl o 4,2 %. Ve srovnání s předešlým čtvrtletím absolutní výše dluhu stagnovala. Stát nadále využíval příznivých podmínek v části peněžního trhu a ve větší míře prodával státní pokladniční poukázky splatné ještě v průběhu letošního roku. Výpůjční potřeba státu byla nadále soustředěna výhradně na domácí trh. Zatímco vnitřní dluh se tak navyšoval, korunová hodnota vnějšího dluhu meziročně klesla o více než čtvrtinu. Vnější dluh se na celkové zadluženosti státu podílel již méně než osminou (nižší podíl

⁵⁹ V červnu 2018 pobíralo podporu v nezaměstnanosti 66 tis. registrovaných uchazečů (meziročně o osminu méně). Šlo o necelých 30 % všech uchazečů o práci. Průměrná výše měsíční dávky v nezaměstnanosti činila 7 382 korun.

⁶⁰ Jde o saldo rozpočtové kapitoly 396 – Státní dluh. Výdaje na splátku dluhu jsou ovlivněny nejen výpůjční potřebou státu, ale i situací na dluhopisových trzích. Od poloviny loňského roku průměrné výnosy tuzemských státních dluhopisů vytrvale rostou.

⁶¹ V 1. čtvrtletí 2017 dluh vystoupal na 1 789 mld. korun a zaznamenal nejrychlejší mezičtvrtletní růst od roku 2010 (+11 %). Toto krátkodobé navýšení souviselo se specifickou situací na dluhopisovém trhu vlivem očekávání spojených s ukončením režimu devizových intervencí.

Pokles váhy nerezidentů mezi držiteli státního dluhu se ve 2. čtvrtletí zastavil.

I přes mírné zhoršení patřilo i letos Česko v rámci EU do pětice nejméně zadlužených ekonomik.

Míra zadluženosti se meziročně snížila téměř ve všech státech Unie.

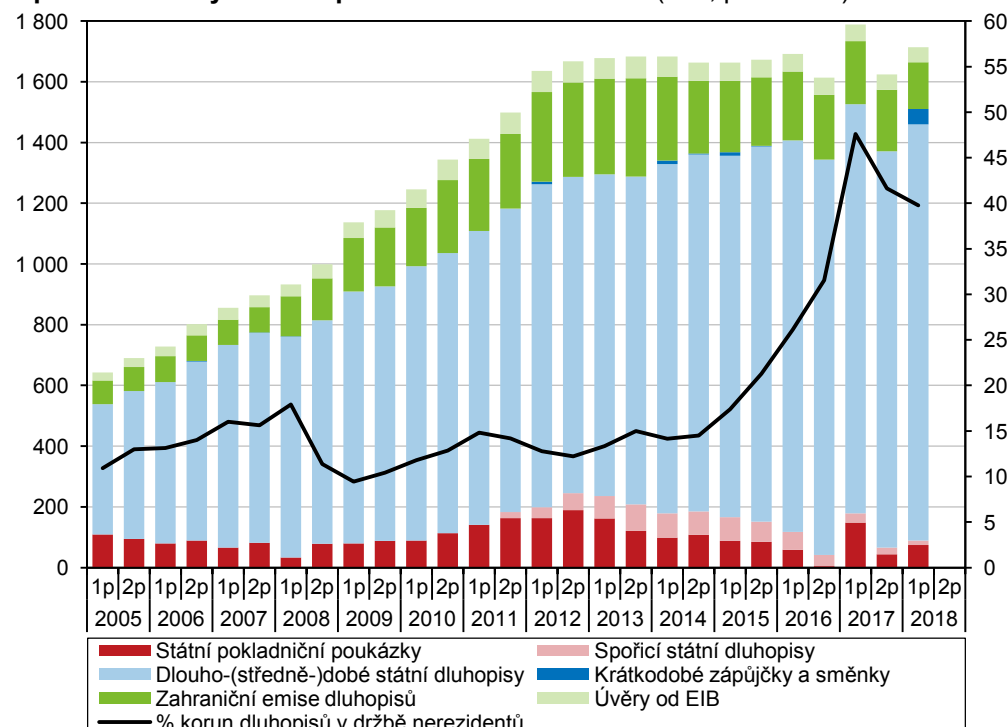
Sektor vládních institucí pokračoval v přebytkovém hospodaření. Přispěly k tomu nejvíce výsledky obecních a krajských rozpočtů.

byl naposledy zaznamenán na konci roku 2004). Proměňuje se i skladba držitelů dluhu. Zhruba tři čtvrtě roku trvajícím odlivem spekulativního kapitálu projevující se poklesem objemu dluhu v držbě nerezidentů se letos na počátku jarního období (souběžně s kurzovým posilováním koruny) zastavil. Od té doby podíl takto drženého dluhu mírně roste. Dlouhodobě se naopak snižuje podíl státního dluhu v držbě sektoru domácností.

Dluh celého sektoru vládních institucí⁶² dosáhl dle aktuálních dat ČSÚ na konci 1. čtvrtletí 2018⁶³ výše 1 832,4 mld. korun. Nominální výše dluhu meziročně klesla (o 4,1 %), ve srovnání s obdobím 2014 až 2015 se ale téměř nezměnila. Na redukci absolutní výše zadlužení se vedle ústředních vládních institucí podílely také místní vládní instituce. Letošní míra zadluženosti (35,8 % HDP) řadila Česko do pětice nejlépe postavených států EU. Výrazně příznivější pozici než ČR se dlouhodobě těší jen Estonsko, Bulharsko a Lucembursko. Přestože meziroční pokles míry zadluženosti v celé EU přetrvává již bezmála tři roky, jeho tempo se příliš nezvyšuje (v průměru za celé období činilo ročně -1,7 p. b.). Pozitivní však bylo, že alespoň mírně zredukovali letos svou zadluženost všichni členové Unie (vyjma Řecka). O pomalém pokroku svědčí skutečnost, že ve srovnání s mírou zadluženosti dosaženou před deseti lety byly letos v lepším postavení jen Německo a Malta. Zadlužeností pod úroveň Maastrichtského kritéria (60 % HDP) se dle údajů z 1. čtvrtletí vyznačovala jen necelá polovina členských států eurozóny. Kromě Nizozemska šlo přitom vesměs o malé ekonomiky.

Sektor vládních institucí v Česku vykázal za 1. čtvrtletí 2018 (v metodice národního účetnictví) přebytek 8,6 mld. korun, resp. 0,7 % HDP (po sezónním očištění 1,7 % HDP). K meziročnímu navýšení přebytku (o 5,4 mld.) přispěly nejvíce místní vládní instituce. Příznivější bylo i hospodaření zdravotních pojišťoven. Naopak deficit ústředních vládních institucí se mírně prohloubil (na necelých 16 mld. korun).

Graf č. 22: Struktura státního dluhu ČR (stav na konci pololetí, v mld. korun) a podíl korunových dluhopisů v držbě nerezidentů (v %, pravá osa)

Zdroj: MF ČR

⁶² Zohledňuje kromě státního rozpočtu i hospodaření ost. ústředních vládních institucí a též územně správních celků i zdravotních pojišťoven.
⁶³ Předběžné údaje o dluhu i deficitu sektoru vládních institucí za 2. čtvrtletí 2018 zveřejní ČSÚ 3. října 2018, Eurostat posléze 23. října 2018.

